

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

OPINNÄYTETYÖ

Teatterin yleisötyön kirjava kenttä

Sanna Pietilä

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (240 op)

Toukokuu / 2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Sanna Pietilä	Sivumäärä 56 ja 18 liitesivua
Työn nimi Teatterin yleisötyön kirjava kenttä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Minna Hautio, Iina-Maria Piilinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Svenska Teatern	
Tiivistelmä <p>Suomessa on alettu kiinnittämään enemmän huomioita teattereissa tehtävään yleisötyöhön 1990-luvulla. Yleisötyön tekeminen on yleistynyt teattereissa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Yleisötyön päämääränä on syventää teatterin ja sen yleisön välistä suhdetta. Yleisötyö koostuu erilaisista menetelmistä. Se voi olla esitykseen liittyvää toimintaa, kuten osallistava työpaja tai teemallinen keskustelutilaisuus tai se voi olla teatteriin ja sen toimintaan tutustuttavaa, kuten kulisierros tai avoimet ovet - tapahtuma. Yleisötyö voi olla myös laaja-alaisempaa ja ulottua aina käsikirjoitusvaiheeseen asti. Yleisötyön avulla voidaan edesauttaa teatterin saavutettavuutta ja luoda vuorovaikutusta teatterin ja yleisön välille.</p> <p>Teattereiden yleisötyö valittiin opinnäytetyön aiheeksi sen ajankohtaisuuden vuoksi. Lisäksi haluttiin tutkia oman työn kautta aiemmin tutuksi tullutta aihetta tarkemmin. Opinnäytetyön tilaajana oli Svenska Teatern. Opinnäytetyössä käsiteltiin Suomen teattereissa tehtävää yleisötyötä. Lisäksi hahmotettiin sitä, mitä yleisötyö on. Samalla pohdittiin kannattaako teattereiden tehdä yleisötyötä. Työssä luotiin katsaus jo tehtävään yleisötyöhön ja esiteltiin erilaisia yleisötyön menetelmiä.</p> <p>Opinnäytetyön näkökulma oli tuottajalähtöinen. Tavoitteena oli etsiä vastauksia kysymyksiin: miksi yleisötyötä tehdään ja mitä resursseja sen tekemiseen tarvitaan? Työssä hahmotettiin myös yleisötyön prosessin kulkua ja vaiheita. Lisäksi tutkittiin rahoitusmahdollisuuksia. Yleisötyön prosessin kulun ja sen tekemiseen tarvittavien resurssien selvittämiseksi haastatettiin teattereiden yleisötyöntekijöitä. Yleisötyön prosessin vaiheita havainnollistettiin esimerkkiprojektin avulla. Esimerkkinä esiteltiin Svenska Teaternin etnisille vähemmistöille ja maahanmuuttajille suunnattu KIWA-projekti. Opinnäytetyöhön koottiin yleisötyön tekemisen kannalta oleellista tietoa ja siihen kirjattiin prosessin vaiheet ideoinnista projektin arviointiin.</p> <p>Opinnäytetyössä otettiin huomioon myös teatterissäkävijöiden kanta yleisötyöstä. Yleisölle suunnatun kyselyn avulla kerättiin yleisön näkemyksiä ja kokemuksia yleisötyöstä. Kyselyllä pyrittiin kartoittamaan myös yleisön toiveita ja odotuksia yleisötyöstä. Tavoitteena oli saada yleisön ääni kuuluviin ja edesauttamaan yleisötyön kehitystyötä tulevaisuudessa.</p> <p>Opinnäytetyössä koottiin yleisötyön tekemiseen tarvittavat resurssit ja rahoituskysymykset sekä prosessin eri vaiheet yhdeksi kokonaisuudeksi. Opinnäytetyössä annettiin suuntaviivoja yleisötyöprojektien tekemiseen tuottajille, yleisötyöntekijöille ja teattereille, joissa halutaan tehdä yleisötyötä. Opinnäytetyössä kehitettiin rahoitusmalleja avustuspainotteisen rahoituksen rinnalle. Lisäksi esitettiin keinoja yleisötyöntekijän toimenkuvan kehittämiseksi. Työssä tuotettiin yleisölle suunnatun kyselyn avulla informaatiota yleisön suhtautumisesta yleisötyöhön ja tuotiin esiin kehitysnäkökulmia. Tutkimustuloksista kehitettiin ratkaisumalleja yleisötyön tarjonnan aikataulutukseen. Opinnäytetyössä tuotettiin ideoita siitä, miten yleisötyön avulla voitaisiin parantaa teattereiden saavutettavuutta.</p>	
Asiasanat Yleisötyö, teatteri, yleisö, yleisötyönprosessi, tuotanto, kehitystyö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Sanna Pietilä	Number of Pages 56
Title The Diverse Field of Audience development in Finnish theatres	
Supervisor(s) Minna Hautio, Ilina-Maria Piilinen	
Subscriber and/or Mentor Svenska teater	
Abstract <p>Audience development of theatres has been the subject of increasing attention in Finland in the 1990s, and it has become more common in the past ten years. The objective of audience development is to deepen the relationship between the theatre and its audience. Audience development consists of various methods. It can be an activity connected to the performance, such as a participatory workshop or a themed discussion, or it can be an introductory activity such as a backstage tour or an open house event. Audience development can also be more extensive, including the screenplay stage for example. Audience development can further theatres' accessibility and create interaction between the theatre and the audience.</p> <p>Audience development of theatres was chosen as a thesis subject for its current interest. In addition, it was convenient to study the subject that had become familiar through previous work. The thesis was commissioned by the Swedish Theatre, and it discusses the audience development work in Finnish theatres. The thesis outlines the meaning of audience development, and examines whether theatres should pursue it. The thesis purports to offer a survey into current audience development work and to introduce various methods of audience development.</p> <p>The thesis takes a producer - oriented viewpoint. The aim is to find answers to questions: why is audience development done, and what resources are needed to carry it out? The thesis further outlines the process and stages of audience development, and examines various financing solutions. Theatres' audience development employees were interviewed in order to research the process and required resources of audience development. The processes of audience development were reified by an example project: the KIWA-project by the Swedish Theatre, aimed at ethnic minorities and immigrants. The thesis collects information relevant to audience development work and documents the process stages from idea generation to project assessment. The thesis considers the theatre visitors' views on audience development. The objective was to bring forth the audience's views and contribute to the future advancement of audience development.</p> <p>The thesis brings together different aspects of audience development such as required resources, financing considerations and process stages. The thesis offers guidelines for audience development for producers, audience development workers and theatres willing to pursue audience development. The thesis further develops financing models to support grant-oriented financing. In addition, the thesis introduces means to develop the job description of audience development workers. By way of an audience questionnaire, the thesis produces information of how audiences relate to audience development and offers development suggestions. The questionnaires findings were used to provide solution models for scheduling the supply of audience development projects. The thesis further produces ideas of how to improve the accessibility theatres.</p>	
Keywords Audience development, theatre, audience, production, process	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 YLEISÖTYÖ - MITÄ SE ON?	8
2.2 Yleisötyön tarkoituksista	10
2.3 Miksi tehdä yleisötyötä	12
2.4 Yleisötyö saavuttavuuden kannalta	13
2.5 Yleisötyön muotoja, keinoja menetelmiä	14
2.6 Yleisötyön tilanteesta suomenruotsalaisessa teatterissa	17
3 Projektina yleisötyö - resussit ja rahoitus	19
3.1 Yleisötyön tekijän toimenkuva	19
3.2 Yleisötyöntekijöiden koulutus ja kurssit	22
3.3 Rahoitus	23
3.4 Yleisötyön prosessi	26
3.5 Yleisötyön markkinointi	29
3.5.1 Non-profit-organisaatio ja sen markkinointi	29
3.5.2 Yleisötyön markkinoinnin keinoja ja kanavia	30
4 AIKAISEMPI TUTKIMUS	33
4.1 Yleisötyön tilanne Suomen teatterissa yleensä	33
4.2 Muuta teatteriin ja yleisötyöhön liittyvää tutkimusta	
5 KYSELY YLEISÖTYÖSTÄ TEATTERISSA KÄVIJÖILLE	36
5.1 Esittely	36
5.2 Vastajat	37
5.3. Yleisötyön tunnettuus ja aiempi osallistumisesta	38
5.4 Kokemus yleisötyöstä	41
5.5 Teatterin seuraaminen vieraalla kielellä	43
5.6 Maksullisuus vs. masuttomuus	44
5.7 Toiveita yleisötyöstä	44
5.8 Kyselystä esiin nousseita yleisötyön kehityskohteita	46
5 TULOSTEN TARKASTELUA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA	47
LÄHTEET	53
LIITTEET	57

1 JOHDANTO

Yleisötyön tekeminen on yleistynyt Suomen teattereissa viimeisen kymmen vuoden aikana. Yleisötyön tavoitteena on syventää eri menetelmin teatterin ja yleisön välistä suhdetta. (Yleisö ja teatteri uuteen suhteeseen loppuraportti 2010, 2). Yleisötyö koostuu erilaisista toimintatavoista ja menetelmistä, joiden avulla voidaan lisätä esityksen kokemuksellisuutta ja avata sen teemaa ja maailmaa sekä kertoa teattereiden toiminnasta. Yleisötyötä voivat olla esimerkiksi esityksestä kertovat, osallistavat työpajat, erilaiset teemalliset luennot tai teosesittelyt sekä teatterin toimintaan tutustuttavat avoimet harjoitukset tai avoimien ovien päivä -tapahtuma ja kulissikierros (Dalh-Tallgren 2011,17).

Teattereiden yleisötyöhön on alettu kiinnittää enemmän huomiota 1990-luvulla (Häti-Korkeila 1997, 7), tämän jälkeen on 2000-luvulla tehty yleisötyön kartoitustutkimusta esimerkiksi valtakunnallisen yleisötyötä eri kanteilta tutkineen Ylös-hankkeen kautta (Ylös-hanke 2013). Yleisötyön tekemisen määrän voidaan odottaa nousevan entisestään tulevina vuosina teatterilain muutosehdotuksen takia. Suomen Teatteriohjaajien Liiton linjauksissa ehdotetaan laadullisten kriteerien huomioimisesta valtionosuuksia myönnettäessä. Näiden kriteerien joukossa on myös yleisötyö ja tavoitteena on luoda yleisötyöntekijän vakansseja ja pitkäkestoista yleisötyön kehitystyötä teattereissa. (Suomen Teatteriohjaajien Liitto 2011.)

Opinnäytetyö tutkii Suomen teattereissa tehtävää yleisötyötä. Opinnäytetyöni käsittelee yleisötyötä ilmiönä ja prosessina, se etsii vastauksia enemmän kysymyksiin miksi, millä resursseilla ja miten yleisötyötä tehdään. Opinnäytetyö hahmottaa yleiskuvaa siitä, mitä yleisötyön on. Työ on katsaus siihen, millaista yleisötyötä tehdään jo ja se esittelee erilaisia menetelmiä tehdä yleisötyötä. Opinnäytetyö puntaroi yleisötyötä sekä teattereiden että yleisön näkökulmasta. Uuden teatterissakäyntitutkimuksen (Suomen Teatterit ry. 2012) mukaan yleisin syy siihen miksi teatteriin ei lähdetä oli kiinnostuksen puute. Voidaanko yleisötyön avulla madaltaa kynnystä tulla teatteriin ja lisätä sen kiinnostusta?

Opinnäytetyön näkökulma on tuottajalähtöinen. Opinnäytetyön tavoitteena on hahmottaa sitä, mitä yleisötyö on ja mitä osa-alueilta yleisötyön prosessiin kuuluu. Opinnäytetyö tutkii, kannattaako teatterin tehdä yleisötyötä ja jos kannattaa, niin mihin tämä perustuu. Työ tutkii yleisötyötä prosessina ja kirjaa ylös yleisötyön projektina: resurssit, rahoitus, vaiheet. Tavoitteena on myös saada teatterissäkävijöiden, eli yleisötyön kokijoiden, ääni kuuluviin ja edesauttamaan yleisötyön kehitystyötä tulevaisuudessa.

Pyrkimyksenä on antaa suuntaviivoja:

- tuottajalle, joka tuottaa esitystä, johon suunnitellaan yleisötyötä
- yleisötyöntekijälle, joka joutuu myös tuottamaan yleisötyön
- teatterille, joka miettii yleisötyön tekemistä.

Työn keskeisenä materiaalina ovat yleisötyöntekijöiden haastattelut ja teattereissa kävijöille suunnattu kysely. Haastatteluihin ja kyselyyn osallistui sekä suomen- että ruotsinkielisiä henkilöitä. Tutkimusta varten on haastateltu eri teattereiden yleisötyöntekijöitä tai yleisötyön kanssa muutoin työskenteleviä henkilöitä. Teatterikävijöille suunnattua kyselylomaketta on välitetty eteenpäin teattereiden kautta heidän projekteihinsa osallistuneille henkilöille. Linkki on ollut myös useilla Facebook-sivuilla ja se on ollut mukana verkostoille suunnatussa sähköpostilistalla tai uustiekirjeessä. Jälkimmäisillä kyselyn levitystavoilla on pyritty saamaan mukaan myös teatterissa käyviä henkilöitä, joille yleisötyö on vielä vieras käsite. Tutkimuksessa on mukana sekä suomen- että ruotsinkielisiä laitosteattereita ja vapaan kentän teattereita. Maantieteellisesti on pyritty valitsemaan alueita, joiden kautta on mahdollista tavoittaa sekä suomen- että ruotsinkielisiä yleisötyön tekijöitä ja kokijoita.

Valitsin opinnäytetyön aiheeksi teatterissa tehtävän yleisötyön oman kiinnostuksen pohjalta ja aiheen ajankohtaisuuden vuoksi. Olen työskennellyt pitkään teatterin parissa, ensin puvustajana ja myöhemmin myös maskeeraajana ja tuottajana. Vuosina 2008–2009 suoritin myös yleisötyöhön liittyviä opintoja, joiden jälkeen olen tehnyt myös yleisötyöprojekteja museo- ja teatteriympäristössä. Opintojen ja työni takia tutustuin useisiin yleisötyön keinoihin ja menetelmiin ja halusin tutkia aihetta laajemmin. Uskon opinnäytetyöstäni olevan hyötyä sekä työn tilaajalle että muulle ammattikentälle. Myös Kulttuurilla kaikille -palvelu on kiinnostunut opinnäytetyöstä.

Tätä opinnäytetyötä tehdessäni oma näkemys yleisötyöstä syventyi. Se ei niinkään muuttunut, mutta se laajeni ja rikastui. Minulla oli koulutukseni ja työkokemukseni takia käsitys siitä millaisia yleisötyön muotoja käytetään. Olin myös tietoinen siitä, että yleisötyötä tehdään useissa teattereissa, mutta yleisötyön järjestelmällisen tekemisen määrä oli suurempi kuin odotin. Asiaa tutkiessani sain hyvän kuvan siitä kuinka laajalti yleisötyötä tehdään ja mitkä keinot ovat käytetyimpiä yleisötyön muotoja. Oli kiinnostavaa kuulla mitä ammattiteattereissa työskentelevät yleisötyöntekijät ajattelevat yleisötyöstä ja kuinka yleisötyön ratas toimii teidän talossaan. Oli myös ilahduttavaa huomata että yleisötyöntekijöiden parasta työssä oli juuri vuorovaikutus ja kohtaaminen yleisön kanssa. Vaikka tavoitteena on teatteritaiteen välittäminen ja siihen tutustuttaminen, mutta itse työ tehdään kuitenkin ihmiseltä ihmiselle, ei vain kasvottomalle yleisölle.

Opinnäytetyöni tilaajana on Svenska Teatern i Helsingfors. Svenska Teatern oli vuosina 2008–2010 mukana suomenruotsalaisten teattereiden yleisötyön kehittämishankkeessa ja talossa on ollut kokopäiväinen yleisötyöntekijä vuodesta 2010 (Dalh-Tallgren 2011, 41–43). Teatterilla on kiinnostusta yleisötyöhön ja sen kehittämiseen. Seurasin opinnäytetyötäni tehdessäni Svenska Teaternin yleisötyöprojektia, joka oli suunnattu maahanmuuttajille ja etnisille vähemmistöille. Yleisötyöpaketti oli toteutettu *Kristina från Duvemåla* -esitykseen. KIWA-projektissa (*Kristina Is Welcoming All*) teatterin yhteistyökumppanina oli ruotsinkielinen tiedotuskeskus Luckan. Yhteistyökumppaneina ovat välillisesti ne teatterit jotka ovat suoneet minulle haastattelun yleisötyöstä ja/tai välittäneet yleisölle suunnattua kyselyäni.

2 YLEISÖTYÖ – MITÄ SE ON?

Yleisötyötä on tehty pitkään Suomessa museoissa ja eri taidelajien piirissä, mutta teattereissa yleisötyön tekeminen on suhteellisen uutta. Teattereiden yleisötyöhön on alettu kiinnittää enemmän huomiota 1990-luvulla. Vuonna 1993 järjestettiin kaksi avointa seminaaria, joiden tavoitteena oli selvittää yleisökasvatuksen tarvetta ja koota esimerkkejä jo käynnistyneistä hankkeista. Marjatta Häti-Korkeilan mukaan yleisötyötä oli jo tehty ja sen muodot olivat moninaiset, joskin hajanaiset. Toiminnan pääpaino oli lasten ja nuorten parissa tehtävä työ. (Häti-Korkeila 1997, 7.)

Yleisötyö on laaja käsite ja toiminta on moninaista sekä vaihtelevaa. Tässä luvussa käsittelen yleisötyötä yleensä ja pyrin hahmottamaan sen piirteitä ja toimintatapoja. Käytän materiaalina kirjallisia lähteitä sekä yleisötyöntekijöiden haastatteluiden kautta keräämääni aineistoa sekä omaa käytännön työn kautta saamaani kokemusta yleisötyöstä. Päätin haastatella teattereissa yleisötyötä tekeviä henkilöitä, sillä halusin selvittää näkemyksiä yleisötyöstä kentällä ja saada kaikupohjaa resursseihin ja yleisötyön prosessin kulkuun liittyviin teemoihin. Haastattelemani henkilöt toimivat yleisötyöntekijöinä eri ammattiteattereissa. Lisäksi Kulttuuria kaikille -palvelun projektisuunnittelija Aura Linnapuomi vastasi haastattelukysymyksiin saavuttavuuden kannalta ja Teatterimuseon museopedagogi Heini Räsänen kertoi yleisötyöstä museon kannalta. Osa haastatteluista toteutettiin sähköisesti. Mukana oli suomen- ja ruotsinkielisiä laitosteattereita ja vapaan kentän teattereita. Maantieteellisesti teatterit sijaitsivat eri puolilla Suomea. Lisäksi seurasin yhden yleisötyöprojektin vaiheita Svenska Teaternilla ja tutkin teattereiden internet-sivuja yleisötyön tekemisen näkökulmasta.

Haastateltavat yleisötyöntekijät olivat:

Sanna Heikkinen, alueteatterituottaja, Kajaanin kaupunginteatteri

Maria Helander, yleisötyöntekijä, Åbo Svenska Teatern

Sanna Huldén, yleisötyöntekijä, DuvTeatern

Anne Korhonen, teatteri-ilmaisunohjaaja Teatteri ILMI Ö.

Noona Leppinen, yleisötyöntekijä, Svenska Teatern i Helsingfors

Anna Maria Luonansuu, yleisötyö vastaava Oulun kaupunginteatteri

Mirja Neuvonen, yleisöyöntekijä, Helsingin Kaupunginteatteri
Antti Niskanen, yleisöyöntekijä, Jyväskylän kaupunginteatteri
Maiju Silfver, koulutoiminnan koordinaattori, Turun Kaupunginteatteri
Pirjo Virtanen, yleisöyöntekijä, Suomen Kansallisteatteri
Jonna Wikström, yleisöyöntekijä, Q-Teatteri

Haastateltavien henkilöiden maantieteellinen sijoittuminen painottui Helsinkiin, sillä kaupungissa sekä Helsingin Kaupunginteatteri että Suomen Kansallisteatteri ja Svenska Teatern tekevät aktiivisesti yleisötyötä. Laaja-alaisemman näkemyksen saamiseksi otin mukaan myös muutaman pienemmän teatterin: Q-Teatterin, Teatteri ILMI Ö:n ja DuvTeaternin. Nämä teatterit eivät ole laitosteattereita. Näistä kahdessa, soveltavaan teatteriin erikoistuneessa Teatteri ILMI Ö:ssä ja kehitysvammaisten kanssa toimivan DuvTeaternin, yleisötyö on mukana toiminnan rakenteissa.

Englannissa yleisötyöstä on käyetty termejä Audience developmet, audience education tai audienece reaching. Nämä kaikki viittavat yleisön kehittämiseen, opettamiseen ja saavuttamiseen. Suomessa on puhuttu teatterikasvatuksesta ja yleisöyhteistyö. Yleisötyö-termi on vakiintumassa yleiseen käyttöön vaikkakin sen laajuudessa ja muodoissa on vielä hajanaisuutta. (Laurio 2010) Käytän opinnäytetyössäni termiä yleisötyö. Yleisötyön ruotsinkielinen nimi on publikarbete.

2.1 Yleisötyön tarkoituksista

”Yleisötyö on laaja kokonaisuus erilaisia toimintatapoja, joiden päämääränä on syventää teatterin ja yleisön välistä suhdetta.” Näin määrittelee valtakunnallisen Ylös-hankeen loppuraportti Yleisö ja teatteri uuteen suhteeseen (2010), yleisötyön. Tämä määritelmä yleisötyöstä syntyi yleisötyötä monelta kantilta katsoneen, pitkähkön hankkeen aikana. Loppuraportti avaa määritelmää esimerkein: Yleisötyötä voi olla katsomiskokemusta syventävä, toiminnallinen työpaja tai erityistä tukea tarvitseville henkilöille suunnattua osallistavaa toimintaa. Se voi olla myös yleisön osallistamista taiteelliseen työhön tai yhteistyötä kummiluokan kanssa. (Yleisö ja teatteri uuteen suhteeseen loppuraportti 2010, 2.)

Heather Maitlandin (2005) mukaan tulkinta siitä, mitä yleisötyö on riippuu yleisötyötä tekevän roolista. Näiksi erilaisiksi rooleiksi hän nimeää taidekasvattajat (educational workers), taiteilijat (artists) ja markkinoijat (marketers). Hänen mukaansa yleisötyötä lähestytään eri lähtökohdista sen mukaan kuka projektin laittaa alulle. Taidekasvattajat lähestyvät aihetta yksilön kehityksen kanalta, heidän toimintaansa liittyy usein yleisön osallistamista ja työn tuloksena toivotaan olevan yksilön taidelajin ymmärryksen kehittyminen ja täten pitkän linjan pyrkimyksenä saatetaan nähdä tulevaisuuden yleisöjen luominen. Taiteilijat pyrkivät kasvattamaan yleisön ymmärrystä omaa työtään kohtaan ja sitä kautta lisäämään taidemuodon arvostusta. Markkinoijat puolestaan haluavat saavuttaa tuloksia, jotka hyödyttävät suoraan heidän omaa organisaatiotaan. Heidän tavoitteenaan on muuttaa asenteita ja he pyrkivät ymmärtämään paremmin sekä jo olemassa olevaa yleisöä että teatterin eikävijöitä. Maitland huomauttaa, että kaikki edellä mainitut roolit jakavat uskon siitä, että yleisötyö on suunniteltu prosessi, joka edistää ja laajentaa yksilöllistä kokemusta taiteesta. (Mt., 5.)

Raija Airaksisen (Lampo 2011, 6) sanoin ”Yleisötyöllä pyritään luomaan silta taiteilijalle ja yleisölle, antamaan taiteen lukutaidon avaimia ja avaamaan uusia ulottuvuuksia teoksen äärellä.” Hän määrittelee yleisötyön keskeisiksi tavoitteiksi uuden yleisön luomisen ja yleisöpohjan laajentamisen, nykyisen yleisön

vakiinnuttamisen ja kasvattaminen. Kolmantena tavoitteena hän mainitsee katsomiskokemuksen syventämisen ja osallistuvuuden tapojen monipuolistamisen.

Teattereiden yleisöyöntekijöiden haastatteluissa korostui yleisöyön tekemisessä enemmän laadullinen ja teatterielämyksen syventäminen kuin markkinoinnillinen puoli. Yleisöyö koettiin tärkeäksi toiminnaksi, jolla on mahdollisuus synnyttää vuorovaikutusta teatterin ja yleisön välille. Siinä, mitä kaikkea yleisöyö on ja mistä se koostuu ilmeni eroja. Osa (Silfver 2013) näki yleisöyöksi kaiken tai lähes kaiken mitä teatterissa tehdään toiset (Virtanen 2013;) rajaavat yleisöyön olevan esityksiin liittyvää ja teatteriin tutustuttavaa toimintaa. Turun kaupunginteatterin yleisöyövastaava Maiju Silfver (2013) pohti yleisöyön olevan ”Jotakin sellaista, joka tekee teatterielämyksestä asetetta rikkaamman ja ikimuistisemman. Se on tapa, jolla ihmiset pääsevät osallisiksi teatterin salaisuuksia ja taikaa.”

Yleisöyöntekijöitä haastateltaessa ilmeni yleisöyön tekemiseen in alettu kiinnittämään huomiota 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa. Haastatteluiden avulla sai tietoa siitä, miten yleisöyön tekemiseen suhtaudutaan teattereissa, toisin sanoen millainen työympäristö se on yleisöyöntekijälle. Yleisöyöhön suhtauduttiin useassa teatterissa muun henkilökunnan taholta hieman hämmästellin jopa vastustellen. Yleisöyön toimintatavat olivat vieraita (Silfver 2013) ja oli aluksi oli haasteellista aikatauluttaa uusi toimita muun toiminnan ja arkirutiinin lomaan (Luonnansuu 2013). Tietoisuus teatteripiirissä siitä mitä yleisöyö on ja mitä yleisöyöntekijä tekee on kasvanut sen myötä, kun yleisöyön tekeminen lisääntyy ja toimintamallit tulevat tutuiksi. Yleisöyö ja sen menetelmät on yleisesti hyväksytty osaksi teatterin toimintaa, mutta toisinaan yleisöyöntekijä joutuu puolustamaan ”tonttiaan” ja perustelemaan toimintaansa. (Wikström 2013) Kentällä on tapahtumassa murros sen suhteen kuinka yleisöyöhön suhtaudutaan, nuoret tekijät ovat usein vastaanottavaisempia erilaisten yleisöyöprojektien suhteen, sillä heille toiminta on tutumpaa entuudestaan ja heillä saattaa olla siitä oma kohtaista kokemusta esimerkiksi opintojensa kautta (Virtanen 2013).

2.2 Miksi tehdä yleisötyötä

Ulla Laurio pohtii artikkelissaan Mitä hyötyä taidelaitoksille on yleisötyöstä? (2010) syitä yleisötyön tekemiseen seuraavasti. ”Yleisötyö antaa keinoja syventää yleisösuhdetta yli teatterin rampin erilaisissa tasa-arvoisissa kohtaamisissa, joissa sekä yleisö että teatterin työntekijät ja taiteilijat tulevat paremmin tietoisiksi toistensa elämän ehdoista, tarpeista ja odotuksista. Yleisön ei tulisi kokea itseään teatterissa kävijöiksi vaan teatteritapahtuman osallistujiksi ja omistajiksi.” Tasa-arvoinen yleisösuhte mahdollistaa teatterille tilaisuuden vaikuttaa positiivisesti laajempiin yleisöryhmiin sekä ylläpitää taidemuodon jatkuvaa uudistumista tietoisempien yleisökontaktien vaikutuksesta. (Mt.)

Jouko Astor (1997, 24-25) pohti 1990-luvulla artikkelissaan syitä siihen miksi taidelaitokset ovat kiinnostuneita yleisötyötä. Hän mainitsee syiksi huolen yleisön säilymisestä ja uuden yleisön saapumisesta tulevaisuudessa. Toisena syynä hän oli havainnut olevan tarpeen yleisön paremmasta tuntemisesta, eli kiinnostuksen siitä mikä joukko toiminnasta on kiinnostanut. Yleisötyön avulla voidaan saavuttaa mahdollisia uusia yleisöjä (Roos Sjöberg, 2000). Yleisötyö voidaan nähdä myös saavutettavuutta edistävänä tekijänä. Yleisötyön avulla voidaan tarjota erilaisia tapoja kokea, oppia ja osallistua. Yleisötyön avulla on mahdollisuus käsitellä eri tavoin sisältöjä ja tarjota moniaistisia elämyksiä ja tukea näin oppimista. (Linnapuomi 2013).

Teattereiden edustajien haastatteluissa oli saman suuntaisia vastauksia kuin edellä mainituissa artikkeleissa. Yleisesti yleisötyö nähtiin tärkeänä osana teatterin toimintaa ja sen avulla toivottiin pystyttävän madaltamaan kynnystä saapua teatteriin ja lisätä vuorovaikutusta teatterin ja yleisön välillä.

2.3 Yleisötyö saavutettavuuden kannata

Haastatellessani teattereiden yleisöyöntekijöitä, selvisi, että saavuttavuus ja esteettömyys seikat kuuluvat usein yleisötyön tekijän toiminta alaa. Myös Kulttuuria kaikille -palvelun projektisuunnittelija Aura Linnapuomi (2013) on kiinnittänyt tähän asiaan huomiota. Hänen mukaansa saavutettavuus asioita ei kuitenkaan pitäisi jättää vain yleisöyöntekijän töiksi, sillä saavutettavuuden edistäminen ja erilaiset ratkaisut sen hyväksi koskevat koko organisaatiota ja sen toimintaa.

Yleisötyöllä voidaan lisätä myös teatterin ja sen toiminnan saavuttavuutta. ”Yleisötyön erilaiset muodot kuten keskustelutilaisuudet, käytännön tekeminen, työpajat ja yhteisölliset hankkeet tarjoavat kaikille erilaisia mahdollisuuksia ja vaihtoehtoisia tapoja oppia ja kokea teatterin tarjoamia sisältöjä ja osallistua teatterin toimintaan.” sanoo Linnapuomi. (2013)

Yleisötyön avulla on mahdollista saavuttaa ja huomioida myös erityisryhmiä sekä ryhmiä, jotka eivät ole kokeneet teatterin tarjontaa omakseen. Samalla voidaan palvella paremmin teatterista jo kiinnostuneita ryhmiä. Saavutettavuuden kannalta on tärkeää, että kaikessa yleisötyöhön liittyvässä toiminnassa huomioidaan kattavasti osallistumismahdollisuudet. Tämä tarkoittaa erilaisten apukeinojen luomista, kuten esityksiin tekstitystä ja esteettömyyttä edistäviä pöyrätuoliliskoja Lisäksi teatteri esityksiin voitaisiin liittää viittomakielelle tulkkausta tai kuvailututulkkausta sokeille. Näiden saavutettavuutta lisäävien muotojen kanssa pitää huomioida kieli, jolle tulkataan. Tehtäessä yleisötyötä esimerkiksi sokeille tai kuuroille, olisi tärkeää tehdä yhteistyötä kohderyhmän edustajan kanssa, jotta yleisötyöproketi onnistuisi parhalla mahdollisella tavalla. (Linnapuomi 2013.)

2.4 Teatterin yleisötyön keinoja ja menetelmiä

Yleisötyö saa kentällä ne muodot ja toimintamallit jotka sopivat parhaiten teatterin, jossa yleisötyötä tehdään, toimintaan. Teattereiden yleisötyö saattaa poiketa paljonkin toisistaan. Yleisötyön menetelmät voidaan jaotella sen mukaan ovatko ne liitoksissa esitykseen vai teatterin toimintaan yleensä. Esityksestä kertova ja siihen liittyvä yleisötyö voi olla esimerkiksi ennako- tai jälkikäteistyöskentely, oppimateriaali (oppilaille tai opettajalle suunnattu), luennot, keskustelutilaisuudet, taittelijatapaamiset, osallistavat työpajat sekä esityksen teemaan liittyvät opastukset tai draamatyöskentely että erilaiset teemapäivät ja -illat. Teatterin toimintaan liittyvä toiminta voi koostua seuraavista elementeistä: kulissikierrokset, teatteritaiteen tai draaman opetus ja koulutuspaketit, vertaisryhmä- ja koululle suunnattu yhteysopettaja toiminta, erilaiset teatterista ja sen tekemisestä kertovat kurssit, työpajat ja luennot. Toiminta voi olla myös laajempaa ja muiden taidetoimijoiden kanssa yhteistyössä tehtävää. (Dahl-Tallgren 2011, 17.)

Tässä tutkimuksessa keskitytään enemmän lyhytaikaisiin sekä esityksiin että teatterin toimintaan liittyviin yleisötyön muotoihin. Valintaan vaikutti osittain se, että ne ovat tällä hetkellä useassa teatterissa käytettyjä tapoja. Nämä menetelmät olivat tuttuja myös kaikille haastattemilleni yleisötyöntekijöille. Seuraavassa lyhyesti esiteltävät muodot ovat lisäksi sellaisia, että niistä on helppo aloittaa, mikäli teatteri haluaa kokeilla yleisötyötä omassa toiminnassaan.

Esitykseen liittyvä yleisötyö voi koostua useista eri elementeistä ja sen sisältö riippuu valittavista tavoitteista ja projektia vetävästä yleisötyöntekijästä. Yleisötyöhön voi kuulua esimerkiksi ennen esitystä järjestettävä osallistava, esitykseen tutustuttava työpaja ja taiteilijatapaaminen tai esityksen teemaa käsittelevä keskustelutilaisuus. Yleisötyö voi olla myös pidempiaikaista, useita tapaamiskertoja sisältävä kokonaisuus. Tällöin voidaan tutustua tarkemmin esimerkiksi esityksen teemaan ja tekemiseen erilaisia teatteriharjoitteita tehden, näytelmän tekstiin tutustumisen ja

harjoituksia seuraten. Esimerkiksi kummiluokkatyöskentelyyn saattaa koostua edellä mainitulla tavalla.

Tietoa ja ideoita yleisötyön toteutuksen suunnitteluun, draamamenetelmiä ja sisällöntuotannon esimerkkejä löytyy erilaisista draamakirjoista ja soveltavan teatterin teoksista. Ideoita löytyy myös internetistä. Esimerkiksi valtakunnallisen, yleisötyötä tutkivan Ylös-hankkeen kotisivuilla <http://www.yleisotyo.fi/> on runsaasti materiaalia yleisötyötä.

Esimerkkejä lyhytkestoisista yleisötyön muodoista

Avoimien harjoitusten myötä yleisö pääsee tutustumaan esityksen tekemiseen työryhmän näkökulmasta.

Taiteilijatapaamiset antavat taiteilijoille ja yleisölle mahdollisuuden kommunikoida keskenään esityksestä ja teatteritaiteesta yleensä.

Kulissikierrokset ja avoimet ovet tarjoavat yleisölle tilaisuuden tutustua teatteriin ja sen osa-alueisiin ja tekijöihin.

Keskustelutilaisuudet, luennot ja teosesittelyt voivat käsitellä esimerkiksi teosta tai sen maailmaa ja näkökulmia. Keskustelujen puhujina ja panelisteina voi olla aiheeseen liittyvien osa-alueiden asiantuntijoita, jotka ovat kertomassa ja keskustelemassa näkemyksistään. Luento voi olla myös jostakin näytelmän teemasta tai muusta keskeisestä osa-alueesta kuten valoista tai puvuista. Luentoa voidaan kutsua pitämään aiheen asiantuntija.

Työpajat käsittelevät erilaisin harjoitteiden avulla esitystä. Harjoitteisiin saattaa kuulua käsikirjoitukseen ja roolihahmoihin tutustumista, sekä teeman ja näytelmän käsittelemän aikajakson tutkimista. Harjoitteisiin voi kuulua draamaharjoitteita, kuten hahmopatsaat ja väitteet sekä roolileikkiä, sekä lukemista, kirjoittamista ja piirtämistä. Työpajoja järjestetään yleisesti ryhmille ja ne ovat usein esitykseen tutustuttavia ja esitystä purkavia ja analysoivia kokonaisuuksia.

Etukäteis- ja jälkityöskentely materiaalit, oppimateriaalit ovat usein koululaisryhmien kanssa käytettäviä menetelmiä. Teatteriesitys ja sen oheistoiminta voidaan liittää oppituntirakenteeseen, useimmiten kieliopintoihin.

Teatterin yleisölähtöisyys saattaa olla myös kokonaisvaltaista ja ulottua jo käsikirjoituksen työstövaiheeseen. Yleisö voidaan ottaa huomioon käsikirjoitusvaiheessa, esimerkiksi haastatteleamalla näytelmän kohderyhmän henkilöitä tai työstämällä näytelmän aihetta heidän kanssaan työpajoissa.

Yleisötyö voi olla myös kokonaisvaltaista ja ulottua teatterin koko toimintaa, Teatteri ILMI Ö:llä. Yleisölähtöisyys huomioidaan esitysvalinnoissa ja työskentelytavoissa. Teatteri ILMI Ö. on esimerkiksi tehnyt esityksiä vanhuksille heidän omista tarinoistaan. Teatterin jäsenet ovat jalkautuneet vanhainkotiin ja työstäneet siellä työpajojen avulla esityksen aiheita. Työpajoista saadun materiaalista työsettiin esitys, jonka esitettiin vähäinkodeissa ja palvelutaloilla. Esityksen yhteyteen sain tilata työpajan. Teatteri ILMI Ö. työskennellyt myös lastensuojelutoimen kanssa projektissa, jossa pyrittiin kasvattamaan nuorten hyvinvointia teatterin keinoin. (Korhonen 2013.) Laajempia ja kokonaisvaltaisempia yleisötyön muotoja käytetään myös laitosteattereissa. Esimerkiksi Kansallisteatterissa (Virtanen 2013) ja Helsingin kaupunginteatterilla on tehty vastaavia yleisötyöprojekteja, joissa on jalkauduttu ulos teatterista. Kansallisteatterissa nuorten teatteriryhmän toiminta on yleisötyöhön kuuluvaa (Virtanen 2013).

2.6 Yleisötyön tilanteesta suomenruotsalaisessa teatterissa

Suomenruotsalaisten laitosteattereiden yleisötyötä eteenpäin vievänä tekijänä voisi pitää vuosien 2008–2010 toteutettua hanketta. Teattereiden yleisötyö -hanketta tuki Svenska Kulturfonden ja se toteutettiin Åbo Svenska Teaternissa, Wasa Teaternissa ja Svenska Teaternissa Helsingissä. Hanketta koordinoi KulturÖsterbotten ja siinä oli mukana myös Teatterikorkeakoulu ja ammattikorkeakoulu Novia. Kaikissa hankkeissa mukana olleissa teattereissa suunniteltiin ja toteutettiin yleisötyöprojekti yhteen esitykseen. Lisäksi tuotettiin kirja *Publiken i huvudrollen*, jossa esitellään hankkeen projektit ja yleisötyötä yleensä. Projektin jälkeen Svenska Teaternilla, Wasa Teaternilla ja Åbo Svenska Teaternilla on ollut vakinaiset yleisötyön tekijät syksystä 2010 alkaen. Svenska Kulturfonden myönsi kaikille alkuun pääsemiseksi kolmivuotisen avustuksen ja tämän jälkeen yleisötyötä on rahoitettu teattereiden omista budjetista. (Dalh-Tallgren 2011, 41–43.) Kiinnostusta yleistyöhön löytyy myös suomenruotsalaisissa vapaissa ammattiteatteriryhmissä. Helsingissä useat vapaan kentän ruotsinkieliset ammattiteatteriryhmät ovat tehneet yleisötyötä *Långsiktig Utveckling av Svenskspråkig Teater r.f:n (Lust)* kautta tai yhteistyössä *Drama och Teater r.f:n (DOT)* kanssa. Olen ollut mukana edellä mainittujen yhdistysten yleisötyötoiminnassa.

Lust pyrkii kehittämään pitkäkestoisesti ruotsinkielistä teatteria. Lust r.f: jäsenistö koostuu Teatterikorkeakoulun ruotsinkieleisiltä laitokselta valmistuneista näyttelijöistä. Lust tarjoaa koululle mahdollisuutta tilata yleisötyötä, kuten teatterioppaita tai esitykseen liittyvää ennakko- ja jälkitehtäväpakettia tai työpajaa. Teatterioppaalla (teaterguide) tarkoitetaan näyttelijää, jonka kanssa oppilaat voivat tutustua esitykseen ja purkaa esityskokemuksen. (Lust 2013) Lust on tehnyt yhteistyötä muun muassa ryhmien Teater Mestola ja Teater 90° kanssa. Yleisötyötä on tarjottu myös suomenkielisille koululaisille *Hemska Teaternin Armadillo Saloon* -esitykseen ja *Nya Rampenin Poikkeustapaus*-esitykseen.

Drama och Teatern r.f. (DOT) tuottaa ja toteuttaa draama- ja teatteri opetusta ja ohjausta kouluissa, päiväkodeissa ja vapaa-ajan ryhmissä. DOT järjestää lapsille ja aikuisille sopivia kursseja teatterista ja yleisötyöstä. DOT r.f:n jäsenistöön kuuluu teatteri- ja draamapedagoogeja, näyttelijöitä ja muita teatterialan ammattilaisia. DOT on tehnyt teatterin yleisötyöprojekteja Klockriketeatern ja Unga Teaternin esityksisen -parissa.

3 PROJEKTINA YLEISÖTYÖ – RESURSSIT JA PROSESSI

Yleisötyön tekeminen on projektiluontoista ja siihen vaikuttaa teos ja yleisötyöntekijän tausta. Seurasin tätä tutkimusta tehdessäni Svenska Teaternin KIWA-projektia, jonka toteutettiin yhteistyönä Luckanin kanssa. Projektissa tehtiin yleisötyökokonaisuus maahanmuuttajille ja etnisille vähemmistöille siirtolaisuutta käsittelevän *Kristina från Duvemåla* -esityksen ympärille. Projekti on yleisötyön prosessin kannalta hyvä seuraamisen kohde, sillä on monta osa-aluetta ja osaprojektia sekä verkostoitumista. Lisäksi projektissa huomioitiin erityisryhmä sekä saavutettavuusseikat. Esittelen projektin tämän luvun edetessä ja sijoitan sen eri osa-alueet esimerkin omaisesti luvun eri kohtiin.

3.1 Yleisötyöntekijän toimenkuva ja henkilöresurssit

”Teatterikuraattori on teatterin uusi ammatti. Yleisön ja teatterin väliin on jo pitkään kaivattu joku muukin kuin lippukassa. Teatterikuraattori auttaa syventämään teatterin ymmärrystä, opettaa teatterin 'lukutaitoa' ja antaa voimaa uusiin elämyksiin ja oivalluksiin sekä senioreille että junioreille. Käytännössä työ muodostuu kunkin teatterin tarpeen mukaan, milloin pidetään avoimia ovia, milloin tehdään yhteistyöprojekteja koulujen kanssa. Mahdollisuudet ovat rajattomat, Thalian avoimet ovet.” Näin kuvaili Suomen ensimmäinen teatterikuraattorikoulutuksen saanut ryhmä tulevaa uutta toimenkuvaa. (Häti-Koreila 1997, 10)

Kuka voi olla yleisötyöntekijä? 1990-luvulla teatterikasvatusta antoivat teatterin eri ammattikunnat ja heistä eniten näyttelijät, teatterisihteerit ja teatterinjohtajat tai lähes koko henkilökunta (Rantala 1997, 17). Nykyisin useilla yleisötyöntekijöillä on teatteri-ilmaisun ohjaajan tai draamapedagogin tutkinto, sillä yleisötyön luomisessa tarvitaan sekä taiteellista että pedagogista kyvykkyyttä (Dalh-Tallgren 2011, 26). Mutta yleisötyön tekijöiksi on kuljettu myös eri teitä pitkin. Haastattelemiini henkilöt olivat taustoiltaan opettajia, taiteilijoita sekä teatteritieteilijöitä, joista monilla oli myös draama-alan opintoja takanaan.

Haastatteluihin ja omaan kokemukseeni nojaten voin todeta että yleisötyöntekijän työnkuva on usein hyvin laaja ja siinä on yleensä mukana tuotannollisia elementtejä. Projektin suunnittelijana yleisötyöntekijä vastaa sen kulusta ja toimii yhteyshenkilönä ja koordinaattorina, hän joutuu mahdollisesti toimimaan myös esimiehenä ja hakemaan avustuksia projekteja varten. Yleisötyöntekijä osallistuu yleensä myös markkinointiin ja eri kohderyhmille tiedottamiseen on usein hänen vastuullaan. Toisinaan myös markkinointimateriaalin valmistamisen kuuluu hänelle, useimmiten hänen vastuullaan on kuitenkin vain informaation toimittamisen materiaalinvalmistajalle. Yleisötyöntekijän olisi hyvä osata lukuisia käytännön projektihallintaan liittyviä asioita, kuten aikataulutusta ja koordinaointia sekä projektisuunnitelmien ja apurahahakemuksen kirjoittamista ja raportointia.

Yleisötyöntekijä kohtaa työssään paljon erilaisia ihmisiä, täten hyvät sosiaaliset taidot ovat tärkeitä työn mielekkyyden kannalta. Yleisötyöntekijän työn sosiaalisesta laadusta kertoo myös se, että suurin osa haastatelluista yleisötyöntekijöistä mainitsi työnsä parhaaksi puoleksi vuovaikutuksen ja kohtaamisen ihmisten kanssa (Virtanen2013; Neuvonen 2013, Leppinen 2013). Oulun kaupunginteatterin Anna Maria Luonansuu (2013) kuvasi tätä yleisön kanssa kohtaamista osuvasti kosketuspinnan löytämiseksi. Muina työn parhaina puolina haastatellut näkivät vaihtelevuuden ja vapaus luoda ja tehdä asioita itsenäisesti uusia muotoja kokeillen (Silfver 2013).

Laitosteatterissa yleisötyöntekijä vastaa usein itsenäisesti oman osastonsa toiminnasta. Yleisötyöntekijä saattaa sijoittua talon toimipaikoista markkinointiyksikköön (Silfver 2013) tai dramaturgian alle (Leppinen 2013). Yleisötyön suunnittelusta vastaa yleisesti ja pääsääntöisesti yksi henkilö, yleisötyöntekijä, ja mukana oli vaihtelevasti muuta henkilökuntaa esimerkiksi markkinoinnista ja tuotannosta. Jyväskylän kaupunginteatterissa suunnitteluun osallistuu markkinointipäällikkö ja pukusuunnittelija (Niskanen 2013). Yleisötyöntekijän lisäksi erilaisiin projekteihin osallistuu lukuisia muita henkilöitä, kuten taiteellinen henkilökunta, teatterintekniikka ja puvusto, sekä markkinointi ja lipunmyyjänkin pitää olla selvillä mitä yleisötyöprojekteja on menossa. (Dahl-Tallgren 2011, 23)

Haastatteluiden mukaan yleisötyön tekeminen teatterissa henkilöityy kuitenkin usein yleisötyöntekijään, vaikka talon muistakin osastolta oltaisiin aktiivisestikin mukana projekteissa. Kansallisteatterin Pirjo Virtanen (2013) onkin sitä mieltä, että on tärkeää että talon sisällä on vakinainen henkilö, joka vastaa toiminnasta, sillä toimivien rakenteiden luominen yleisötyölle teatterin muun toiminnan lomaan ja oikeiden työtapojen sekä yhteyshenkilöiden talon sisältä vie aikaa. Yleisötyöntekijä on myös teatterin yleisötyön kasvoit ulospäin, joten on hyvä että toiminta on yhden henkilön hallinnassa tällöin voidaan luoda helpommin verkostoja ja esimerkiksi kouluyhteistyön kannalta voidaan saada aikaan tuttuuspohjaa ja synnyttää luottamusta. (Mt.)

Toisinaan projekteihin osallistuu teatterin ulkopuolisia henkilöitä, kuten freelancer draamapedagogeja tai eri alojen asiantuntijoita. Helsingin kaupunginteatterissa palkataan tarpeen mukaan ulkopuolisia draamapedagogeja tai teatteri-ilmaisunohjaajia tai muuta henkilökuntaa tekemään projekteja (Neuvonen 2013). Yleisötyön resursseina voidaan pitää myös erilaisia yhteistyökumppaneita ja verkostoja. Sanna Huldén mainitsi haastattelussa, että yhteistyökumppanit ovat tärkeät kulloisellekin DuvTeaternin produktiolle, sillä niistä on suuri apu teatterille, joka etsii jokaista esitystä varten tilan erikseen (Huldén 2013).

KIWA -projektissa yhteistyöllä oli suuri merkitys. Projektia johti SvenskaTeaternin markkinointipäällikkö Thomas Forsström ja sitä koordinoi yleisötyöntekijä Noona Leppinen. Teatterin puolesta oli saatavilla myös projektissa tarvittavat graafiset palvelut sekä projektia varten tuotettujen tekstien, kuten tehtävämateriaalin kääntäminen. Svenska Teatern teki projektissa yhteistyötä Luckanin kanssa. Luckanilta koordinaattorina toimi Jenny Asplund. Lisäksi yhteistyötahona toimi monikulttuurisuuteen erikoistunut, Helsingin kaupungin kulttuurikeskus Caisa. Mukana oli myös maahanmuuttajille suunnattuja verkostoja sekä oppilaitoksia. (Svenska Teatern 2012. Projektplan för Svenska Teaterns publikprojekt riktad till invandrare. Projektisuunnitelma. Ei julkaistu.)

Luckan on ruotsinkielinen tiedotuskeskus, joka tarjoaa kulttuuriin liittyvää ja yhteiskunnanallista informaatiota ja ohjelmaa. Luckanilla on kymmen toimipisteitä, eri puolilla Suomea, Kiwa-projekti oli osana Luckanin FIKA-hanketta, joka tavoitteena on

parantaa kotoutumismahdollisuuksia ruotsinkielisellä Uudellamaalla kulttuurin ja sosiaalisten verkostojen kautta. (Luckan 2013.)

3.2 Yleisöyöntekijöiden koulutus ja kurssit

Ensimmäinen teatterikuraattorikoulutus järjestettiin vuonna 1995 Teatterikorkeakoulun täydennyskoulutuskeskuksen toimesta. Koulutus järjestettiin monimuoto-menetelmää käyttäen ja se kesti vajaan vuoden. Jokainen oppilas suunnitteli ja toteutti käytännön projektin. (Häti-Korkiala 1997, 10.) Koulutuksen tuloksena syntyi myös ensimmäinen suomenkielinen alan julkaisu Teatterikuraattori – silta tekijän ja kokijan välillä. Vuosien 2007–2008 aika järjestettiin Teatterikorkeakoulun ja Taideteollisen korkeakoulun hakkeena yleisöyöntekijänkoulutus, johon myös itse osallistuin. Koulutukseen osallistui joukko ihmisiä kulttuurin eri aloita ja se oli rakenteeltaan samantapainen kuin aiemmin toteutettu teatterikuraattorikoulutus. Tosin tämä koulutus ei keskittynyt vain teatterin piiriin, vaan siinä tutustuttiin myös muiden taidelajien yleisötyötoimintaan.

Yleisötyön tunnettuutta teatterin kentällä lisää myös alan koulutusohjelmiin kuuluvat yleisötyönkurssit. Yleisötyön kursseja onkin viime aikoina sisälletty eri koulutusohjelmien tarjontaan. Kansallisteatteri on ollut mukana tekemässä teatteritieteen ja opettajien yleisötyötä käsitteleviä kursseja sekä Metropolian teatteri-ilmaisun ohjaajille suunnattua yleisötyönjaksoa. Teatteritieteenlaitoksen on pidetty luentoja aiheesta. Opettajien koulutukseen liittyvässä yleisötyön jaksolla tulevat opettajat pääsivät tekemään käytännössä työpajan oppilaille ja sitä kautta tutustumaan siihen millaista yhteistyötä koulu voi teatterin kanssa tehdä. Metropolian opiskelijat pääsivät kokeilemaan yleisötyön toimintatapoja menetelmiä, he suunnittelivat työpajoja esityksiin. (Virtanen 2013.)

Novia kulttuurituottaja koulutusohjelmaan on sisältynyt yleisötyöhön tutustuttava kurssi ja oppilaitoksessa (Sandström 2013) alkoi vuonna 2013 yleisötyön YAMK koulutusohjelma (Novia 2013). Nykyisin Novia on yhdistetty Arkadaan. Teatterinkentältä kuulemani mukaan myös Humakissa kulttuurituotannon opiskelijoille on vuonna 2009 järjestetty yleisötyökurssi. Sibelius akatemiassa on järjestetty

yleisötyön johtamiskoulutus (Virtanen 2013). Yleisötyö on huomioitu myös valtakunnallisessa Tekijä-hankeen koulutuksessa. Tekijä-hanke on vapaan teatterikentän kiertuetoimintaan kannustava ja sitä kehittävä hanke, jota on toteutettu vuosien 2011–2013 välillä. Hanke päättyy vuonna 2013. (Tekijä-hanke 2013.)

Teattereiden yleisötyön tunnettuuden lisäämiseksi tehtäväsi työksi, voisi nähdä myös sen että teatterit ottavat harjoittelijoita mukaan yleisötyöhankkeisiin. Esimerkiksi Kansallisteatterin nuorisoteatteritoiminnassa on usein mukana tuottajaopiskelijoita ammattikorkeakouluista tekemässä käytännön harjoittelua, lisäksi siellä on vuosittain peruskoululaisia työelämään tutustumisjaksolla (TET-harjoittelu)(Virtanen 2013). Myös Jyväskylän kaupunginteatterissa TET-harjoittelun suunnittelu kuuluu yleisötyöntekijälle (Niskanen 2013).

3.3 Rahoitus

Yleisötyö tarjotaan usein maksuttomana palveluna tai esityksen lipun hintaan kuuluvana toimintana. Tällöin siitä ei synny lainkaan tuloja, joten rahoitus on järjestettävä muutoin. Laitosteatterilla, joissa yleisötyöntekijä on usein vakinaistettu osa- tai kokoaikainen henkilö, on yleisötyön tekemiseen varattu vuosibudjetti teatterin budjetista. Yleisötyöhön varattu rahasumma koostuu yleensä yleisötyöntekijän palkkakuluista ja siihen on varattu muita menoeriä, kuten materiaalikuluja ja aputyövoiman palkkakuluja. Haastatteluista ilmeni myös, että vuosibudjetti mahdollistaa perusyleisötyön tuottamisen ja pyörittämisen, mutta erillisprojekteja tai laajempia, suurempia resursseja varten pitää hakea erillirahoitus. Tämä erillirahoitus saattaa olla projektia varten haettava avustus.

Yleisötyön tekemistä varten voi hakea apurahaa ja avustuksia. Yleisötyön tekeminen on hyvä budjetoida projektin muiden menojen oheen, palkka ja materiaalikuina. Sille on hyvä tehdä myös tarkempi oma kustannuslaskelma, jossa kaikki kulut ja mahdolliset tulot näkyvät. Kaupunki tai kunta voi myöntää toiminnalle siitä varten ”korvamerkittyä” rahaa. Esimerkiksi Helsingin kaupunki rahoittaa Q-teatterin yleisötyötoimintaa. Q-teatterin yleisötyön keskeisenä kohderyhmänä ovat nuoret.

Teatterin yleisöyöntekijän pitää kuitenkin hakea lisärahoitusta erilaisia projekteja varten. (Wikström 2013.)

Helsingissä on kaupungin toimesta on järjestetty erillishaku, jolla on kannustettu teattereita lähtemään ulos taloistaan tekemään teatterilähtöistä projekteja sellaiselle alueella, jossa teatteri ei pysyvästi toimi. Kaupungilta voi hakea rahoitusta yhteisöllisiin kehityshankkeisiin (Helsingin Kulttuurikeskus 2013). Kaupungin rahoituksen tuloksena syntyi viime vuonna muun muassa Kansallisteatterin toimesta Pikku-Huopalahti projekti, jossa teatterista jalkauduttiin kaupunkilaisten pariin. Heiltä kerättiin materiaalia, josta työsettiin esitys. Esitys nähtiin Kansallisteatterin lavalla vuonna 2012. (Virtanen 2013.) Teatteri ILMI Ö. sai puolestaan avustusta alueteatterin toteuttamiseen Malmilla vuonna 2013. (Korhonen 2013.)

Avustuksia voi hakea kaupungin lisäksi erilaisilta säätiöiltä sekä Taiteen edistämiskeskukselta ja alueellista taidetoimikunnilta, kuten Uudenmaan taidetoimikunta. Joidenkin projektien suhteen saattaa tulla myös kyseeseen rahoitusmalliksi erilaiset valtakunnalliset hankkeet. Tällaisten hankkeiden kautta projekti saattaa olla mukana myös suuremmassa EU-rahoitteisessa projektissa. Mikäli teatterilla on yhteyksiä muualle Eurooppaan ja kiinnostava idea, se voi myös lähteä suunnittelemaan laajempaa projektia ja hakea sille EU-avustusta tai Pohjoismaisilta rahastoilta haettavia avustuksia.

Yleisötyötä rahoitetaan tosinaan myös pienillä pääsymaksuilla. Kaiken ei tarvitse olla ilmaista ja tosinaan pieni, nimellinen maksu saattaa olla parempi vaihtoehto kuin täysin ilmainen tapahtuma, tällöin osallistuja sitoutuu paremmin tulemaan tapahtumaan. (Neuvonen 2013.) Tällaisena maksuna voisi pitää myös varausmaksuja, jonka ryhmä maksaa varatakseen itselleen juuri tietyn ajan tapahtumalle. Haastateltujen yleisöyöntekijöiden mukaan monen teatterin yleisöyötoiminta on pääsääntöisesti maksutonta ja maksullinen toiminta pyritään pitämään kohtuuhintaisena ja sitä on porrastettu ryhmän mukaan. Useissa teatterissa porrastus tapahtuu lasten ja aikuisten välillä ja kulissikerrokset ovat useimmin yleisötyön maksullinen osa-alue. Yleisötyö kuuluu usein lipun hintaan, tosinaan näkee tarjouksia, joissa lipun hinta on hieman korkeampi ja siihen kuuluu mukaan tarjoilua.

Muita yleisötyön rahoitusmalleja voisivat olla erilaiset yritys yhteistyö ja sponsorointisopimukset. Runsas rahallinen sponsorointi on kulttuurin puolella harvinaisempaa. Monet yritykset eivät katso teatteri- tai kulttuuritoimintaa suosiolliseksi markkinointikanavaksi, sillä sen välityksellä ei saavuteta suurta yleisöä, kuten urheilun saralla. Tosin erilaisia ”oravannahkakauppoja”, kuten mediatilaa tai esitykseen/tapahtumaan tarvittavia tuotteiden vaihtaminen pääsylippuihin on tehty yritysmaailman ja kulttuurintuottajien välillä runsaastikin. Kulttuuritoimija voi tarjota sponsorointia vastaan lippujen lisäksi myös näkyvyyttä omilla internet-sivuillaan ja esim. käsiohjelmassa. (Hytti 2005, 122–123.)

KIWA-projektissa rahoituksen kannalta yhdistyivät Svenska Teaternin yleisötyön budjetti ja yritys yhteistyön kautta resurssit, sekä työvoima että verkostojen voimavarat. Luckanin FIKA-projekti on EU-rahoitteista projekti.

3.4 Yleisötyön prosessi

Kuten edellä on todettu yleisötyön muodot ovat moninaiset ja toimintatavat riippuvat teoksesta, yleisötyöntekijästä, teatterista ja kohderyhmästä. Yleisötyöhön liittyy yleensä projektin ominaisuus, sillä on alku ja loppu. Yleisötyöntekijän työnsä alkaa siitä että hän suunnittelee projektin. Se miten projektiin lähdetään liikkeelle riippuu toteuttavasta työstä. Tässä kuvattu prosessi on juuri esityksen ympärille rakennettu yleisötyökokonaisuus.

Prosessin vaiheet:

Ideointi vaihe: ideat ja pääpiirteet, mahdolliset mukana olijat, rahoitus

→ **Suunnittelu ja resursointi:** tekijät, aikataulut ja koordinaatio

→ **Toteutusvaihe:** toiminta ja käytännön järjestely

→ **Viimeistely:** palaute, reflektointi ja raportointi

Esitykseen liittyvän yleisötyön lähtökohtana on usein teksti, sillä se antaa avaimet siihen mitä yleisötyössä kannattasi käsitellä. Mitä yleisölle kannattaisi kertoa tai kuinka esityksen teemaa voisi kuvailla? Kuinka lähetä työstämään yleisötyöprojektia

Yleisötyön ideointivaiheessa hahmotetaan tulevan toiminnan pääpiirteet. Mikä ovat esityksestä kumpuavat keskeiset teemat ja kuinka niitä kannattaisi lähestyä. Ideointivaiheessa on hyvä nimetä vastuuhenkilöt eri osa-alueilla ja pohtia myös mahdollisia yhteistyökumppaneita ja tehtävän projektin pääkohderyhmiä. Lisäksi kannattaa laatia alustava aikataulu. Kaikki edellä mainitut asiat ovat sellaisia, että niiden pitäisi olla kirjattuna projektisuunnitelmaan. Mikäli projektille pitää hakea rahoitusta on projektisuunnitelma ja kustannusarvio oltava olemassa. Niistä on myös apua projektin edetessä sekä yhteistyökumppaneita etsittäessä.

Haastatteluiden mukaan yleisötyöprojektin ideointi ja suunnittelu on tapauskohtaista. Projektia voidaan suunnitella keskustelemalla taiteellisenhenkilökunnan kanssa esityksestä ja seuraamalla harjoituksia. Esityksen teemaan voi tutustua lukemalla tai elokuvia katsomalla tai museovierailun avulla, joka tapauksessa teemaan on hyvä perehtyä. Kohderyhmä voi vaikuttaa suunniteltuun kokonaisuuteen ja valittaviin yleisötyön keinoihin ja menetelmiin.

Aikataulutus ja koordinointi ovat tärkeitä projektin onnistumiselle. Esitykseen liittyvän yleisötyöprojektin suhteen monien ihmisten aikataulut vaikuttavat prosessin kulkuun. Yleisötyöntekijän pitää olla selvillä sekä esitykseen että markkinointiin liittyvistä aikatauluista. Lisäksi projektiin tarvitaan mahdollisesti pukuja tai rekviittaa ja mahdollisesti tarjoilua, niidenkin tarpeesta ja toimittamisesta on sovittava ajoissa. Kun yleisötyöprojekti on valmis ja on aika toteuttaa sitä, pitää huomioida teatterissa vierailevien ryhmien aikatalut.

Kuten yleisötilaisuutta tuotettaessa on yleisötyötä tehdessä muistettava huomioida erilaiset luvat, kuten tekijänoikeudet. Tosin suunniteltaessa esitykseen liittyvää projektia, on teatteri varmasti huolehtinut teokseen liittyvistä tekijänoikeuksista. Yleisötyössä käytettävissä materiaaleissa on joskus kuvia, niiden käytön suhteen pitää myös huomoida kuviin liittyvät tekijänoikeudet.

Yleisöltä voidaan pyytää palautetta osallistumisen jälkeen. Palautteen pyytäminen on tärkeää, sillä sen avulla voidaan arvoida projektia ja sen onnistumista. Palutteen saattua myös löytyä kehitys ehdotuksia. Viimeinen prosessin vaihe on raportointi. Varsinkin, jos yleisötyöprojektiin on haettu ja saatu avustusta tulee saatu raha ja sen käyttö selvittää rahoituksen myöntäjälle. Rahoituksen myöntäjät määrittelevät päivän, johon mennessä raportti pitää toimittaa.

Kuva 1. KIWA-projektin työpaja. Ohjaajana Noona Leppinen.

Kuva: Nicke von Weissenberg.

KIWA-projektin lähtökohtina olivat ohjelmistossa olevan esityksen teemat ja Eurooppalaisen kulttuuriagendan teema: kulttuuridiversiteetti, kulttuurienvälinen vuoropuhelu ja osallistava Eurooppa sekä yritys yhteistyö ja verkostot. Yleisötyöprojekti on suunnattu etnisille vähemmistöille ja maahanmuuttajille.

Projektin kokonaisuus ideoitii ja suunniteltiin syksyllä 2012. Suunnitteluun osallistui sekä Svenka Teatern että Luckan. Samalla tehtiin projektisuunnitelma ja kartoitettiin yhteistyökumppanit ja aikataulut. Projektissa on kolme osaa ja se toteutetaan talvikevätkaudella 2013.

Svenska Teaternissa projekti toteutetaan Kristina från Duvemålan yhteyteen. Esityksessä Kristina perheineen lähtee Ruotsista laivalla Amerikkaan 1800-luvulla. Esitys oli ensi-illassa jo vuonna 2012. Ja siihen oli tehty jo kouluille suunnattu opintomateriaali, jossa käsiteltiin esityksen ajanjaksoa ja siirtolaisuutta. Tämän tehtäväpaketin avulla oppilaat saattoivat tutusta esitykseen ennakkoon. Kiwa-projektin myötä tehtävistä tehtiin uusi versio ja se käännettiin suomeksi. Maahanmuuttajaoppilaat tutustuivat opettajansa kanssa oppitunnilla esitykseen. Oppilaat osallistuivat esitykseen opettajan johdolla keväällä 2013.

Luckanin FIKA-hankkeen kautta organisoidussa mentoritoiminnassa, mentoreiksi ilmoittautuneet henkilöt (suomalaisia) olivat ilmoittautuneet vapaaehtoisina mukaan projektiin. Mentoroitavat olivat maahanmuuttajia, jotka halusivat tutustua suomen kulttuuriin ja löytää itselleen verkostoja ja uudesta kotimaastaan. Projektin avulla maahanmuuttajat saivat mahdollisuuden löytää verkostoja ja vertaisryhmiä. Mentoreille järjestettiin työpaja, jossa Kristina från Duvemola -esityksen teemaa käsiteltiin ja käytiin lävitse tarinaa roolihahmojen kautta. Täten annettiin vinkkejä siitä, kuinka mentorit voivat valmistaa mentoroitaviaan esitykseen. Työpajassa (kuva 1.) opastettiin myös mentorin tehtävään ja valmistettiin siihen mitä tehtävä vaatii. Mentorit saapuivat myöhemmin yhdessä mentoroitavien kanssa tutustumaan taloon kulissikierrokselle ja katsomaan esitystä keväällä 2013.

Lisäksi järjestetään teemaa tukeva avoin seminaari Intergration genom kultur. Seminaari on Svenska Teaternilla 6. toukokuuta 2013. Seminaarissa on puhujina muun muassa ministeri Heidi Hautala, myös KIWA-projektiin ja FIKA-hankkeeseen osallistuneita kuullaan.

Projekti päättyy toukokuussa 2013, jonka jälkeen sen voidaan raportoida. Palautetta on saatu jo nyt projektiin osallistuneilta henkilöitä.

3.5 Yleisötyön markkinointi

Yleisötyön markkinointi on teatteriesityksen markkinoinnin kaltaista, joten siinä voidaan käyttää teatterin normaaleja markkinointikanavia ja se onkin yleensä mukana teatterin normaalissa markkinoinnissa ja mainonnassa oma sektorinaan tai esitysten rinnalla. Haastatteluista ilmeni, että yleisötyön markkinointi on tapauskohtaista ja riippuu projektista, onko se esimerkiksi ryhmälle suunnattu työpaja vai esitykseen lipun ostaneille tarjottava teosesittely.

Haastatteluiden mukaan yleisötyötä ei yleisesti pidetä esityksen myyntikeinona. Yleisötyötä pidettiin enemmän esityksen rinnalla kulkevana kokoisuutena ja markkinoidaan esityksen lisäksi. Markkinoinnillisesti maksuttoman yleisötyön voisi tavallaan nähdä menekin edistämisenä. Menekinedistämällä tarkoitetaan jonkin konkreettisen edun antamista tietylle ryhmälle, etu voi olla alennus tuotteesta tai sen mukana saatava kylkiäinen (Vuokko 2004, 179).

Markkinoinnin suhteen ajoitus on haastavaa ja riittävän varhain tehty markkinointi voi olla ongelmallista, koska varsinaista tuotetta, esitystä, ei ole olemassa vielä silloin kun markkinointi pitäisi aloittaa. Tämä on yleinen ongelma teatterimaailman markkinoinnissa (Hytti 2005, 85). Tämä saattaa vaikuttaa myös yleisötyön markkinointiin.

3.5.1 Nonprofit -organisaatio ja sen markkinointi

Yhteiskunnassamme on liiketoimintaan pohjaavien, voittoa tavoittelevien yritysten lisäksi erilaisia nonprofit-organisaatioita. Näiden organisaatioiden ensisijainen tavoite ei ole voiton saavuttaminen. Nonprofit-organisaatioita on sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Organisaatiot voidaan luokitella tarkemmin niiden toimialan mukaan, kuten kulttuuri- ja virkistystoimintaan (esim. teatterit, museot, urheilu- ja harrasteseurat), koulutus ja tutkimus (esim. peruskoulut, työväenopistot), terveys (esim. terveyskeskus, hoitolaitos) tai ympäristö (esim. luonnonsuojelujärjestöt) ja hyväntekeväisyys (esim. humanitäariset järjestöt). Nonprofit-organisaatioita löytyy myös politiikan ja työelämän piiristä. (Vuokko 2004, 16–17.) Nonprofit-organisaatiot

voidaan luokitella myös niiden tarkoitus- ja perustusperiaatteen mukaan. Organisaation voidaan katsoa olevan esimerkiksi kulttuuriorganisaatio, palveluorganisaatio, asiantuntijuusorganisaatio tai kansalaisorganisaatio. (Vuokko, 2004, 17–18.)

Markkinointia ei ole määritelty yleisesti lainsäädännössä (Virtanen 2010,15). Yleisesti markkinointi liitetään liiketalouteen ja sillä pyritään vaikuttamaan omaan toimintaan positiivisesti. Markkinoinnin perustana voidaan nähdä olevan kilpailun, jos sitä ei olisi tuotteet menisivät kaupaksi ilman markkinointia (Rope 2005, 11). Markkinoinnin tavoitteena on kasvattaa palvelun tai tuotteen kysyntää ja sitä kautta oman hyödykkeen menekin lisäämistä. Markkinoinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä keinoja, joita yritys hyödyntää ja käyttää oman toimintansa esittelyyn ja tuotteidensa sekä palveluidensa tunnetuksi tekemiseen. (Virtanen 2010, 15.)

Nonprofit-organisaatioiden kohdalla markkinoinnin voidaan nähdä olevan ajattelutapa. Se on organisaation tapa ajatella ja toimia tietyllä tavalla. Markkinoinnilla pyritään vaikuttamaan ja tavoitteena on saada tunnettavuutta organisaation tuotteille ja palveluille. Markkinoinnilla pyritään vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin ja luomaan kiinnostusta, sillä saatetaan myös pyrkiä madaltamaan kynnyksiä esim. hyväntekeväisyys tempaukseen mukaan lähtöön. Markkinoilla pyritään saamaan aikaan muutosta ja se tekee markkinoinnin kohderyhmäajattelusta erittäin tärkeää. (Vuokko 2004, 38–39.)

3.5.2 Yleisötyön markkinoinnin keinoja ja kanavia

Yleisötyön markkinoinnin määrittelee projektin tai tapahtuman sisältö (Niskanen 2013).

Yleisötyön markkinoinnissa käytetään usein suoramarkkinointia. Osoitteellista suoramainospostia lähetetään eri kohderyhmille, kuten kouluille. Suoramarkkinoinnin muodoista käytetään usein osoitteellista suoramainontaa, eli mainontaa, joka lähetetään suoraan kohderyhmän vastaanottajille. Tämän etuna on kirjeiden kohdistaminen niille, jotka todennäköisesti reagoivat viestiin. (Aavameri & Kiiskinen

2004, 22–24.) Suoramarkkinoinnin suhteen kannattaa miettiä toimiiko kuten sissimarkkinoija ja lähettää markkinointiviestinsä kuten liikekirjeen, siistissä kirjekuoressa käsinkirjoitetulla osoitteella ja postimerkillä varustettuna vai selkeän joukkokirjeenä lähetetyn massakirjeen. Massakirjeet saattavat päättyä helpommin suoraan roskakoriin, kun yksilöllisesti kohdistettu liikekirje avataan aina ja tulokset syntyvät sitä kautta. (Parantainen 2005, 134–143) Huolellisessa ja tarkkaan kohdistetussa suoramarkkinoinnissa on mahdollista saada aikaa hyviä tuloksia ja säästää rahaa. Tämä edellyttää paitsi tasokasta markkinoinnin sisältöä myös ajatuksella koottua ja ajan tasalla olevaa asiakasrekisteriä. Yleisötyön markkinoitiin on käytetty myös sähköistä suoramainontaa. Sähköposti- samoin kuin puhelinmainontaan tarvitaan tietosuojalain (Tietosuojalaki 516 / 2004) mukaan aina kuluttajan lupa. Kuitenkin henkilöille voi lähettää asiallista markkinointia hänen asemaansa nojaten, jos tiedot on yleisesti saatavilla esimerkiksi organisaation internet-sivuilta. (Mt. 7:26.2)

Mainonta on joukkoviestintää, jossa sama viesti välitetään tai lähetetään suurelle joukolle kerrallaan. Mainonta voidaan jakaa kahteen pääluokkaan, nämä ovat mediamainonta ja suoramainonta. Mediamainonta on mediassa näkyvää tai kuuluvaa ostettua mainostilaa, se voi olla painettua (esim. lehdet) tai sähköistä (esim. televisio, radio, verkko). (Vuokko 2004, 176.) Yleisötyön suhteen näkyvyyden keinona käytetään vähemmän mainontaa, sillä se on usein kallista.

Näkyminen ja kuuluminen mediassa on tärkeää niin teatteriesitykselle kuin yleisöillekin, joka vielä tavoittelee tunnettuutta. Mediajulkisuudesta tärkeimpiä ovat ns. ”puffit” lehdissä ja niiden verkkolehdissä. Puffi on esityksestä kertova juttu, eli pikku-uutinen jonka voi saada niin lehtiin kuin radioon. Yleensä puffit syntyvät hyvän tiedotuksen seurauksena, mutta toimittajien kanssa voidaan myös sopia esim. haastattelusta ja asian katsomisesta tietyltä kantilta. Myös arvostelut voivat tuoda haluttua julkisuutta. Menovinkillä saa myös näkyvyyttä ja kuuluvuutta. Lehdissä ja internetissä on runsaasti meno- ja tapahtumakalentereita, lisäksi radiossa luetaan menovinkkejä. Tapahtumailmoitus hausalla ja osuvalla tekstillä sekä kuvalla varustettuna on huomiota herättävä. Ilmoituksen yhteyteen kanttaa laittaa yhteystiedot ja ohjata lukija internet-sivuille.

Haastatteluista ilmeni, että sosiaalisen median lokerot ovat ulottuneet myös yleisötyön markkinointiin. Sosiaalinen media on kasvava, monipuolistuva ja lähes rajaton markkinapaikka. Sosiaaliseen mediaan lukeutuvat yhteisölliset verkostot, kuten Facebook ja Twitter sekä erilaiset blogit. Sosiaalisen median ohella erilaiset yhteisökumppanit ja verkostot on tärkeitä markkinointiviestin sanansaattajia. Yhteistyö säästää aikaa ja resursseja sekä auttaa tavoittamaan laajemman yleisön.

Yleisötyön markkinointiin voisi ottaa mukaan myös sissimarkkinoinnin, jossa suunniteluun ja toteutukseen pyritään käyttämään enemmän järkeä kuin rahaa. Keskiössä on epätyypilliset markkinoinnin keinot, jotka tuottavat hyvää tulosta pienin panoksin. Sissimarkkinoija käyttää aikaansa, energiaansa ja mielikuvitustaan työhön. Markkinoinnin kohteena on aina ihminen, tällöin markkinoinnin kohderyhmä on tärkeä. Sissimarkkinoija opetteleekin tuntemaan asiakkaansa ja ratkaisemaan hänen ongelmansa. Sissimarkkinointi toimii lähellä myyntiä ja hyödyntää saatavilla olevaa tekniikkaa kaikin tavoin, koska se on helppokäyttöinen ja edullinen väylä ja väline markkinoinnille. (Parantainen 2005, 12–20.)

KIWA-projektin markkinoinnissa kanavina olivat Luckanin neuvontapalvelun Bridgen ja kulttuurikeskus Caisan verkostot ja kanavat. Informaatiota lähetettiin sekä mentor-ohjelman että koulujen suuntaan sähköpostilla tai postilla. Projektista löytyi tietoa myös Svenska Teaternin ja Luckanin kotisivuilta. Lisäksi tammikuussa Hufvudstadsbladetissa oli lehti-ilmoitus. Projektista on laadittu myös tiedote.

4 AIKAISEMPI TUTKIMUS

Yleisötyötä on tehty ja tekeminen lisääntyy Suomessa ja se on vakiintunut pikkuhiljaa useiden teattereiden arkeen. Yleisötyön tunnettuutta ja sen tekemisen määrää on mitattu muutamalla tutkimuksella, joiden tulokset ovat olleet yleisötyöhön kannustavia ja suunta kiinnostukseen yleisötyön tekemisestä voisi katsoa olevan nouseva. Myös katsaus teattereiden internet-sivuille osoittaa usein sen, tehdäänkö siellä yleisötyötä ja millaisesta toiminnasta on kyse. Tässä luvussa luon katsauksen erilaisten tutkimuksien ja aiemmin mainittujen yleisötyöntekijähaastatteluiden avulla siihen miten yleisötyön tekeminen tunnetaan teattereissa.

4.1 Yleisötyön tilanne Suomen teattereissa yleensä

Ensimmäisen, Suomessa järjestetyn teatterikuraattorikoulutuksen myötä hahmotettiin myös yleisötyön tilaa Suomessa Antti Rantalan (1996) Teatterikuraattorikoulukseen tekemän lopputyön kautta. Rantala teki teatterilain piiriin kuuluville (mukana myös Kansallisteatteri) kyselyn, jolla hän kartoitti teattereiden teatterikasvatusta näytäntökaudella 1995-96. Tähän kyselyyn vastasi 47:stä teatterista 25, eli 53%. Lähes kaikki kyselyyn vastanneet teatterit järjestivät teatterikasvatusta lapsille ja nuorille. Huomioitavaa oli, että osassa merkittävää yhteiskunnallista tukea saavassa teatterissa ei juurikaan anneta teatterikasvatusta tai kyselyyn ei vastattu. Kyselyyn vastanneiden kesken suhtautuminen teatterikasvatukseen oli myönteinen ja sen nähtiin kuuluvat myös ammattiteattereiden toimintaan. Ammattiteattereiden käytännön valmiudet palkata teatterikuraattori ja siten lisätä teatterikasvatusta olivat rajalliset. Rantala toteaaakin yhteenvetonsa lopuksi että teatterilain piiriin kuuluvien teattereiden rahoituksen perusteisiin tulisi lisätä yhtenä kriteerinä teatterikasvatuksen antaminen. (Rantala 1997, 17 -19.)

Suomen Teatterit ry toteutti syksyllä 2008 Teatterikuraattorikyselyn. Kaikille yhdistyksen 43 jäseneteatterille lähetettiin sähköpostitse kysely. Kyselyllä pyrittiin selvittämään sitä, onko teatterissa teatterikuraattoria. Samalla kysyttiin mahdollisuuksista ja esteistä kuraattorin palkkaamiseen. Tähän kyselyyn vastasi 20

teatteria. Tutkimiseen vastanneista teatterista viidessä oli teatterikuraattori tai yleisötyöntekijä ja kolmessa teatterissa oli töissä henkilö, joka hoiti tehtäviä jonkun muun nimikkeen alla. Näiden lisäksi kahdeksan teatteria oli harkinnut teatterikuraattorin pakkaamista. Täten kyselyyn vastanneista teattereista 80% joko teki tai oli kiinnostunut tekemään yleisötyötä, vastaavasti 20 % ei ollut harkinnut teatterikuraattorin pakkaamista. (Lampo 2010, 13.)

Yleisötyön tunnettuutta, erityisesti ammattikentällä, on varmasti lisännyt vuosina 2008–2010 toteutettu valtakunnallinen Ylös-hanke, jonka tavoitteena oli lisätä ammattimaista yleisötyötä suomalaisissa teattereissa. Hankkeen aikana kartoitettiin yleisötyöntilaa ammattiteatterissa ja tehtiin kolme erilaista pilottihanketta, jotka toteutettiin Tampereen Työväen Teatterissa, Lahden kaupunginteatterissa ja Rauman Kaupunginteatterissa. Hankeen yhteydessä kehitettiin myös soveltavan teatterin yritys- ja liiketoimintaa ja kulttuurialan yrittäjille ja yrittäjiksi aikoville järjestettiin liikeosaaminen koulutusta. Tämän lisäksi hanke järjesti kaksi kasainvälistä seminaaria, joissa yleisötyön ammattilaiset esittelivät projektejaan ja alaan liittyvää tutkimusta. (Ylös-hanke 2013.) Hanke tuotti myös julkaisin Yleisö ja teatteri uuteen suhteeseen. Julkaisussa esitellään Ylös-hankkeen aikana kehitettyjä ja toteutettuja hyviä yleisötyökäytäntöjä.

Ylös-hanke hankeen toimesta tehtiin valtakunnallinen yleisötyön kartoitustutkimus, joka toteutettiin sähköpostitse ja haastatteluiden avulla. Tutkimuksessa lähestyttiin kaikkiaan 87 teatteria (58 teatterilain piiriin kuuluvaa ja 29 rahoituslain ulkopuoliselle, valtion toiminta-avustusta vuonna 2009 saaneelle teatterille), joista 55 vastasi kyselyyn (41 valtionosuusteatteria ja 14 harkinnanvarista tukea saavaa teatteria). (Lampo 2010, 18.) Kyselystä saatujen vastauksien mukaan lähes kaikki teatterit tekivät yleisötyötä ainakin jossain määrin, vain neljä teatteria (7%) kertoi että yleisötyötä ei tehdä lainkaan. Lopullisten päätelmien tehdyn yleisötyön määrästä on kuitenkin vaikeaa, tutkimuksessa ilmeni, että vastausvaihtoehdot ovat tulkinnanvaraisia. Enemmistö teattereista (35 teatteria, 64 %) kertoi olevansa kiinnostunut lisäämään yleisötyötoimintaa. Laajemman yleisötyön tekemisen vaikeuksiksi nähtiin henkilö- ja taloudelliset resurssit. (M 26-34)

4.2 Muuta teatteriin ja välillisesti yleisötyöhön liittyvää tutkimusta

Suomen Teatterit ry ja Kulttuuria kaikille palvelu tekivät teattereiden esteettömyyskartoituksen vuonna 2012. Tutkimuksessa lähetettiin kysely kaikille Suomen Teatterit ry:n ja Teatterikeskuksen jäseneteattereille (yhteensä 84 teatteria). Vastausprosentti oli 60 eli 51 vastausta. Kartoituksesta ilmeni, että 63 % vastaajista koki tarvitsevansa lisätietoa saavutettavuuteen liittyvissä asioissa. Teattereita silmällä pitäen on vuonna 2012 tehty Suomen Teatterit ry ja Kulttuuria kaikille -palvelun toimesta saavutettavan toiminnan opas teattereille. Opas on ladattavissa Kulttuuria kaikille -palvelun internet-sivuilta.

5 KOKEMUKSIA JA TOIVEITA – KYLESY YLEISÖTYÖSTÄ

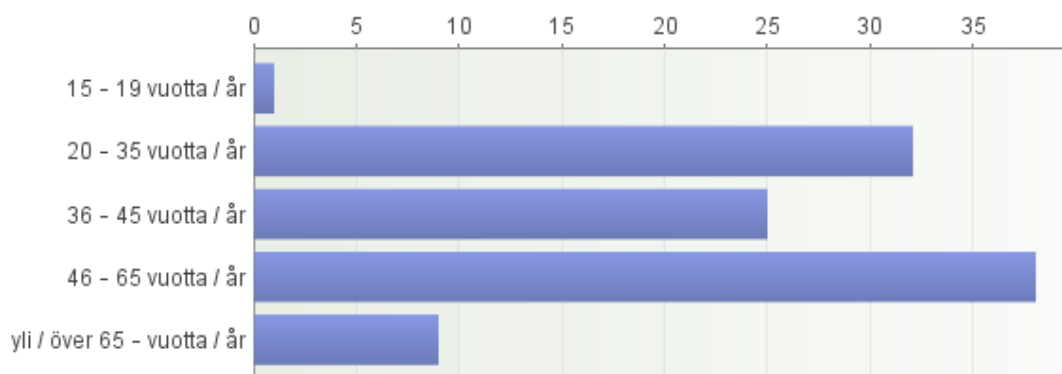
Teatterit ovat keränneet ja saaneet palautetta heidän yleisötyöprojekteihin liittyen. Palaute on ollut yleisesti positiivista yleisöyöntekijöiden mukaan. Tässä toteutetun teatterissa kävijöille suunnatun kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa yleisötyön (publikarbete) tunnettuutta ja mitata sen laatua. Kyselyllä kerättiin informaatiota siitä millaista yleisötyötä kävijät toivovat teattereiden järjestävän. Kyselyllä pyrittiin saavuttamaan sekä yleisötyöhön osallistuneita henkilöitä ja niitä joille yleisötyö ei ollut entuudestaan tuttu. Kysely keskittyi teatterieristykseen tai teatterin toimintaan liittyviin lyhytkestoisin tapahtumiin. Samalla kuitenkin kysyttiin olisivatko katsojat kiinnostuneet pidemmistä yleisötyöprojekteista.

Kysely toteutettiin Webropol-palvelua käyttäen. Webropolin avulla voi luoda sähköisen kyselylomakkeen. Kysely oli kaksikielinen ja siihen pystyi vastaamaan suomen tai ruotsin kielellä. Kyselyssä ei ollut pakollisia kysymyksiä ja siihen sai vastata nimettömänä. Kyselyn linkki oli julkinen ja vastaukset olivat anonyymi, mutta kyselyn lopussa oli mahdollisuus jättää yhteystiedot, mikäli halusi tietoa tutkimuksen valmistumisesta.

Kyselyä levitettiin weblinkkinä teattereiden välityksellä (Facebook-sivut / kontaktiryhmät) sekä Luckanin välityksellä Kiwa-projektiin osallistuneille tahoille, lisäksi kysely oli mukana Teatterintiedotuskeskuksen uutiskirjeessä ja Suomen Kuraattori-killan sähköpostilistalla. Julkaisin kyselyn linkin Facebookissa mm. Suomen draama ja teatteriopetuksen liiton sivulla. Kyselyn linkki oli saatavilla Teatterimuseosta (Helsinki) ja Kulttuurikaikille -palvelu välitti sen omassa piirissään ja tieto kyselystä lähetettiin Suomen Teatterikerhojen liiton kautta sen jäsenyhdistyksille.

5.2 Vastaajat

Kyselyyn vastasi 108 henkilöä, joista 86% oli naisia ja 14 % miehiä. Ikäjakauma luokkia oli viisi, nuorin ryhmä oli 15–19-vuotiaat ja vanhin yli 65 vuotta. Ikäjakaumat oli rajattu opintovaiheiden ja työelämän mukaan. Nuorimpaan luokkaan lukeutuivat lukiolaiset ja toisen asteen oppilaat, ikäluokkaan 20–35 vuotta taas yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijat ja työelämään siirtyneet nuoret aikuiset. Suurin osa vastaajista oli 46–65-vuotiaita (35 %) ja pienin osa vastaajista oli 15–19-vuotiaita. Teatterissa käy yleisesti runsaasti yli 65-vuotiata, mutta tällä kyselyllä tavoitettiin vain pieni osa heistä, suhteessa muihin ikäluokkiin. Syynä tähän saattaa olla kyselyn levittämistapa. Monille jo epäkkäälle siirtyneelle henkilölle tietokonetekniikka on vielä vieraampaa, joten sähköisessä mudossa olevan kaavakkeen täyttäminen ei välttämättä tunnu mielekkäältä. (Kuvio 1)

Kuvio 1: Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma

Kielellisesti vastaajat jakoutuivat suurimmaksi osaksi suomen- ja ruotsinkielisiin. 50 % vastaajista oli suomenkielisiä ja 31 % oli ruotsinkielisiä. Yksi vastaaja ilmoitti olevansa kaksikielinen. Täten vastaajista vajaan 5 %:n äidinkieli oli muu kuin suomi tai ruotsi. Muina äidinkielinä mainittiin arabia (1 vastaaja), somali (2 vastaajaa), viro (1 vastaaja), tsekki (1 vastaaja) ja portugali (1 vastaaja). Maantieteellisesti vastauksia tuli eri puolilta Suomea, suurin osa Helsingistä ja pääkaupunkiseudulta. Vastaajien jakauma vastaa teatterissa kävijöiden määrää vuonna 2012, jossa kävijät painoutuivat eteläiseen Suomeen ja suurin osa kävijöistä oli naisia. (Suomen Teatterit 2011.)

Suurin osa vastaajista (N=107) 43 % sanoi käyvänsä 1–5 kertaa vuodessa. 24 % kertoi käyvänsä teatterissa 6–10 kertaa vuodessa. Vastaajien joukossa oli myös henkilöitä (1%), jotka olivat käyneet teatterissa yhden kerran.

Vastaajat olivat vierailleet yleisötyön merkeissä teattereissa Helsingissä (34 vastausta), Turussa (2 vastausta), Karjaalla (1 vastausta), Tampereella (2 vastausta), Kokkolassa (6 vastausta), Kajaanissa (1 vastausta), Lahdessa (1), Riihimäellä (2), Espoossa (1 vastausta), Mikkelissä (2 vastausta) ja Lappeenrannassa (2) sekä Vaasasta (15 vastausta). Näistä eniten vastauksia oli Helsingistä, myös Kokkolan kaupunginteatterista (6) ja Vaasasta Wasa Teaternista (15 vastausta) oli useita vastauksia. Helsingissä oli osallistuttu Svenska teaternin, Suomen kansallisteatterin, Helsingin Kaupunginteatterin (3 vastausta), Kansallisoopperan (3 vastausta), Q-teattein (1 vastaus), Teatteri Viiruksen (1 vastaus) ja Zodiakin (2 vastausta) yleisötyöprojekteihin. Yksi vastaaja ilmoitti osallistuneensa yleisötyöhön Oslolla.

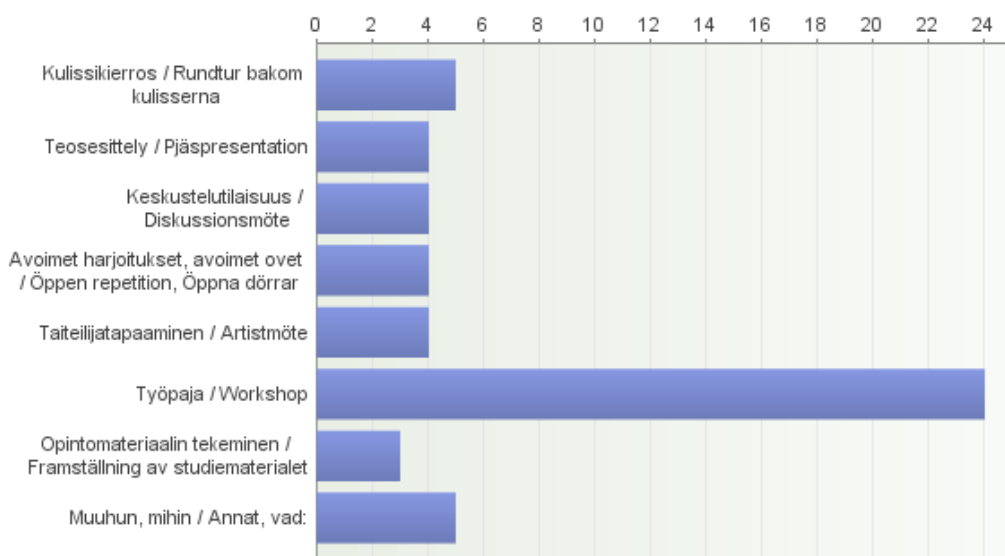
5.3 Yleisötyön tunnettuudesta ja aiemmasta osallistumisesta

Yleisötyö termin ollessa vielä aika uusi ja laaja käsite, sen tunnettuutta kävijöiden piirissä kysyttiin myös kyselyssä. 106:sta vastaajasta 78 oli kuullut termin ja vain 29 vastasi kieltävästi. Vastaavasti yleisötyöhön vastasi (103 vastausta) osallistuneensa 62 henkilöä ja 42 sanoi että ei ollut osallistunut yleisötyöhön. Tästä voidaan päätellä, että myös sellaiset henkilöt, jotka eivät olleet osallistuneet yleisötyötoimintaan olivat kuitenkin kuulleet siitä. Otos on pieni, mutta vastauksista voisi kuitenkin päätellä, että yleisötyö ilmiönä alkaa pikkuhiljaa vakiintua myös katsojien piiriin.

Kyselyssä tiedusteltiin oliko vastaaja osallistunut yleisötyöhön. Vastaajista (103 kpl) 59 oli osallistunut yleisötyöhön. Suurin osa vastaajista (vastauksia 64 kpl) 71 % oli osallistunut yleisötyöhön viimeksi ryhmän kanssa. Yleisötyöhön osallistuneita, pyydettiin kertomaan missä ja minkälaisessa ohjelmassa he olivat olleet mukana viimeksi. Osallistumista kartoitettiin valintakysymyksellä, jossa annettiin valmiit vastausvaihtoehdot, jotka määrittivät teattereiden yleisimmät käyttämät yleisötyömuodot: kulissikierros, teosesittely, keskustelutilaisuus, avoimet ovet /

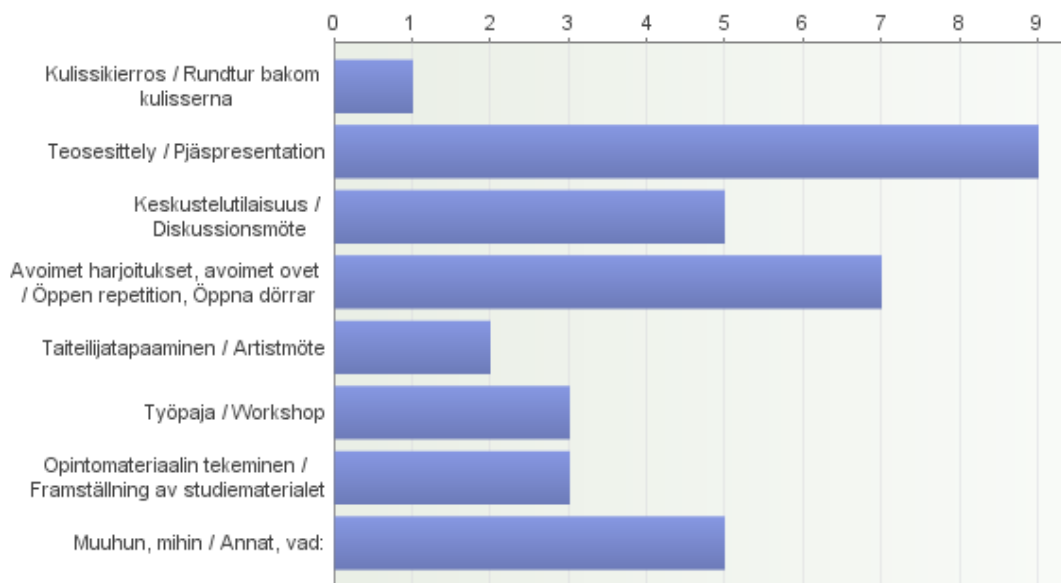
avoimet harjoitukset, taiteilijatapaaminen, työpaja, opintomateriaalin tekeminen. Lisäksi vaihtoehtoina oli jokin muu tapahtuma.

Ryhmän kanssa osallistuneista 25 henkilöä eli 68 % oli osallistunut työpajaan. Muutoin vastukset jakautuivat aika tasaisesti. Suurin osa ryhmille suunnatusta toiminnasta oli järjestetty teatterilla. Yleisötyöstä oli kuultu enimmäkseen suoraan teatterilta tai yleisötyöprojektissa mukana olevan teatterin yhteistyökumppanin kautta (tässä tapauksessa Luckan / Kiwa-projekti). Useat olivat saaneet tiedon myös koulusta tai työpaikalta. Osallistumiset ryhmien kanssa ajoittuivat suurimmaksi osaksi vuodelle 2013 ja syksylle 2012. Aikaisin osallistumien oli vuodelta 2008. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Ryhmän kanssa yleisötyöhön osallistumisen jakauma

Vastaajista 33 ilmoitti osallistuneensa yleisötyöhön viimeksi yksityishenkilönä, heistä suurin osa oli osallistunut teosesittelyyn (9 henkilöä). Kuusi henkilöä oli osallistunut keskustelutilaisuuteen ja kahdeksan avoimiin oviin tai avoimiin harjoituksiin. Lähes kaikki yksityishenkilöinä osallistuneet kävijät olivat teatterilla järjestetyssä tapahtumassa. Suurin osa vastaajista oli saanut tiedon tapahtumasta suoraan teatterilta ja vain harva koulusta tai työpaikalta. Tiedonlähteinä mainittiin myös sanomalehti ja sosiaalinen media, sekä Helsingin Taiteiden yön yhteisohjelma lehtinen. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Yksityishenkilöinä yleisötyöhön osallistuneiden jakauma.

Tämän jakauman yleisötyön muodosta ryhmien kanssa ja yksityishenkilöinä osallistuneiden henkilöinen välillä voidaan nähdä johtuvan teattereiden tarjonnasta. Ryhmille tarjotaan usein erilaisia työpajoja, jotka toteutuakseen suunnitellulla tavalla, vaativat tiettyä osallistujamäärää. Vapaammin osallistuttavia ovat esilaiset keskustelutilaisuudet, luennot ja teosesittelyt. Niihin on helppo osallistua esityksen yhteydessä ja niiden organisoiminen ei vaadi suurta ennakko ilmoittamista ja organisoimista lippujen osalta.

Kyselyssä oli myös mahdollisuus kertoa muista yleisötyöhön osallistumiskerroista vapaamuotisesti kuvaillen tapahtumaa. Noin kolmasosa vastaajista oli osallistunut yleisötyöhön useamminkin. Näissä osallistumiskerroissa (30 vastausta) oli paljon samoja tapahtumia kuin ryhmän kanssa tai yksityishenkilönä, mutta myös muutamia aiemmin esittelemäni listan ulkopuolelta. Osa vastaajista (4 vastaajaa) kertoi osallistuneensa yhteysopettajien teatterivuoden ja yleisötyön esittelyyn.

Avoimista vastauksia löytyi myös informaatiota siitä, että teatterikerhot järjestävät myös teatterin yleisötyöhön rinnastettavaa toimintaa. Esimerkiksi Helsingin Teatterikerhoon tulee kerran kuussa vierailemaan esimerkiksi ohjaaja, näyttelijä tai puvustaja, joka kertoo työstään. Kyseessä on taitelijavierailu ja teatteriin tutustumien, mutta toiminnan suunnan voisi olevan lähtöisin teatterikerhosta päin.

Osa vastaajista (10 vastaajaa) kertoi myös kokemuksestaan hyvää palautetta, vaikka sitä ei tämän kysymyksen kohdalla pyydetty. Tämä viittaa siihen, että yleisötyöhön osallistumisen on koettu miellyttäväksi ja onnistuneeksi, koska siitä haluttiin antaa tavallaan spontaanisti positiivista palautetta.

5.4 Kokemus yleisötyöstä

Yleisötyöhön osallistuneilta kysyttiin heidän kokemuksistaan tapahtumista. Vastaajista 61 vastasi laatua mittaavaan kysymykseen, eli kolme yleisötyöhön osallistunutta henkilöä ei vastannut. Kysymys oli muodoltaan arvokysymys, jossa vastattiin viiteen väittämään. Vastausvaihtoehdot olivat täysin eri mieltä, melko eri mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, melko samaa mieltä, täysin samaa mieltä ja en osaa sanoa. (Kuvio 4.)

	Täysin eri mieltä / helt av annan åsikt	melko eri mieltä / delvis av annan åsikt	ei samaa mieltä / varken av samma eller annan åsikt	melko samaa mieltä / delvis av samma åsikt	täysin samaa mieltä / helt av samma åsikt	en osaa sanoa / vet ej	Yhteensä	Keskiarvo
Yleisötyö toi lisäarvoa esitykselle. / Publikarbetet gav mervärde till föreställningen.	1	0	7	12	38	2	60	4,53
Yleisötyö oli toimivaa ja esitystä täydentävää. / Publikarbetet var fungerande och kompletterade föreställningen.	1	2	5	24	25	2	59	4,29
Yleisötyössä käytetty materiaali oli hyvin suunniteltua ja valmistettua. / Materialet som används i publikarbetet är planerat och framställt väl.	2	1	5	20	27	6	61	4,43
Yleisötyöntekijä oli ammattitaitoinen ja perehtynyt asiaan. / Publikarbetaren var sakkunnig och insatt i ämnet.	1	1	6	10	36	4	58	4,57
Yleisötyö edesauttoi ymmärtämään esitystä paremmin. / Det var lättare att förstå föreställningen med hjälp av publikarbetet.	1	3	7	15	27	6	59	4,39
Yleisötyötapahintaan osallistuminen oli positiivinen kokemus. / Att delta i publikarbetet var en positiv upplevelse.	1	1	3	9	39	5	58	4,71
Yhteensä	7	8	33	90	192	25	355	4,49

Kuvio 4. Mielenpitojen jakautumien yleisötyön laadusta.

Vastauksien jatkumasta voidaan todeta, että vastaukset painottuivat positiivisen palautteen suuntaan. Lähes kaksi kolmasosaa vastaajista oli väittämistä ”Yleisötyö toi lisäarvoa esitykselle.” ja ”Yleisötyötapahintaan osallistuminen oli positiivinen kokemus täysin samaa mieltä.” Samassa suhteessa oltiin täysin samaa mieltä yleisötyöntekijän ammattitaitoisuudesta ja asiaan perehtyneisyydestä. Väittämistä ”Yleisötyö oli toimivaa ja esitystä täydentävää” ja ”Yleisötyössä käytetty materiaali oli hyvin suunniteltua ja valmistettua” sekä ”Yleisötyö auttoi ymmärtämään esitystä

paremmin” vastaukset jakautuivat suurimmaksi osaksi arvoille melko samaa mieltä ja täysin samaa mieltä, painottuen kuitenkin jälkimmäiseen. Hajautumaa oli hieman, joitakin ei samaa mieltä tai eri mieltä vastauksia oli ja muutama ei osannut sanoa. Vain harvat vastasivat olevansa täysin eri mieltä tai melko eri mieltä.

Tästä vastausasetelmasta voisi päätellä että yleisötekijän ammattitaidolla on merkitystä kokonaisuuden kannalta. Tässä ammattitaidossa uskoisin kävijöiden silmissä ja heidän kokemukseen tapahtumasta vaikuttavan myös yleisöyöntekijän läsnä olemisen. Tässä voidaan palata aiemmin pohdittuihin yleisöyöntekijän ominaisuuksiin, eli sosiaalisiin taitoihin. Noona Leppinen (2013) pohti haastattelussa myös asiaa rehellisyyden kantilta, tällä hän tarkoitti sitä, että yleisöltä vaaditaan kuitenkin osallistumista ja innostusta tulla paikalle. Tällöin myös yleisöyöntekijän pitää olla läsnä, välittää tilanteesta.

5.5 Vieraan kielen seuraaminen teatterissa

Vieraskielisyys ja sen ymmärtäminen oli keskeisessä asemassa aiemmin esitellyssä Kiwa-projektissa. Muutoinkin on kiinnostavaa ja hyödyllistä tietää kuinka teatterissa kävijät suhtautuvat esityksen seuraamiseen vieraalla kielellä ja voidaanko yleisötyöllä kasvattaa saavutettavuutta tässä mielessä. Vastanneista 74 % osallistuisi vieraskieliseen esitykseen, jos siihen saisi tutusta yleisötyön avulla ennakkoon, vain 4 % ei osallistuisi. Jakauma siitä olisiko yleisötyöstä apua vieraskielisen esityksen ymmärtämisessä oli samansuuntainen.

Syyksi sille, että yleisötyöstä olisi apua mainittiin yleisesti seikkoja kuten, juonen tai roolihahmojen parempi seurattavuus jos niihin tutustuisi etukäteen. Myös esityksen teeman tuntemisen ja avainsanojen antaminen mainittiin ymmärrystä ja keskittymiskykyä lisäävinä asioina. Voisi olla hyvä, jos yleisötyö olisi osallistujien omalla äidinkielellä, jolloin he saisivat tutustua siihen omassa kielellisessä ympäristössään. Ne jotka vastasivat, että yleisötyöstä ei ole hyötyä, olivat sitä mieltä että vieras kielistä esitystä on vaikea seurata tekstin vuoksi ja että esitys on kokonaisuus, johon kieli kuuluu.

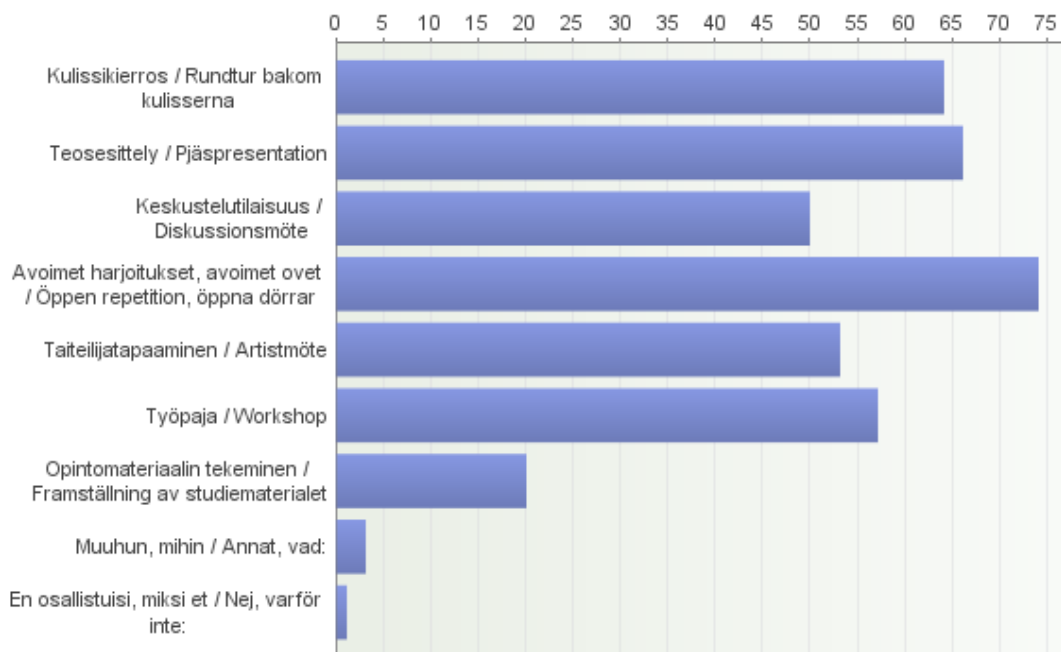
5.6 Maksullisuus vs. maksuttomuus

Rahoituksen ollessa aina tärkeässä asemassa, kysyttiin kyselyssä teatterissa kävijöiden kantaa yleisötyön maksuttomuuteen tai maksullisuuteen. 65 %:n mukaan yleisötyön pitäisi olla maksutonta, 29 % ei osannut sanoa ja 6 % oli sitä mieltä että yleisötyön ei tarvitse olla ilmaista. Suurin osa vastaajista (59 %) ilmoitti että ei osallistuisi maksulliseen yleisötyötapahtumaan ja 41 % voisi osallistua mahdollisesta pääsymaksusta huolimatta.

Millaisesta yleisötyöstä sitten oltaisiin valmiita maksamaan? Vastauksien perustella voisi ajatella että maksullisen yleisötyön pitäisi olla innostavaa ja kiinnostavaa ja siitä pitäisi olla osallistujalleen jotakin hyötyä, taidollista tai tavaraa. Hintaa ei kuitenkaan saisi olla liian suuri ja yleisötyön pitäisi olla esityksen kanssa toimiva paketti. Vastauksissa tehtiin eroa maksullisen ja maksuttomaan sen mukaan kuka maksaa, on eri juttu maksaako työnantaja vai itse. Tämä edellä mainittu jakauma onkin yleinen, yrityksille suunnatut tapahtumat, kuten kulissikierrokset ryhmille, ovat usein maksullisia.

4.7 Toiveista

Kävijöiltä kysyttiin myös osallistuisivatko he tulevaisuudessa yleistyöhön. Kysymystyyppinä oli monivalinta, vastausvaihtoehtoina olivat samat kuin aiemmin osallistumisesta kysyttäessä. Joiden lisäksi oli mahdollista vastata ettei osallistuisi ollenkaan. Vain yksi henkilö 104:stä vastasi ettei osallistuisi ollenkaan. Suurinta osaa (74 vastausta) kiinnosti avoimet harjoitukset ja avoimet ovet samoin kuin teosesittely ja kulissikierrros. Työpajaan osallistuisi reilut puolet vastaajista, taiteilijatapaaminen kiinnosti puolta vastaajista ja keskustelutilaisuus vajaata puolta vastaajista. Opintomateriaalia tekisi voin viidennes vastaajista. Muuna tapahtumana mainittiin Svenska Teaternin brunssitapahtuma. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Vastausjakama kysymykseen: Millaiseen yleisötyöhön osallistuisit tulevaisuudessa?

Kävijöiden toiveet yleisötyön muodosta painottuivat teatterin yleiseen avoimuuteen ja mahdollisuuteen tutustua siihen paikkana. Edellisen monivalinta kysymyksen vastauksien tuomaa informaatiota täydennettiin avoimilla kysymyksillä, joilla kartoitettiin sitä millaista yleisötyön odotetaan ja toivotaan olevan. Sitä millaista yleisötyön odotettiin ja toivottiin olevan kuvattiin usein adjektiivein kuten, inspiroivaa, selkeyttävää, rakentavaa, monipuolista, kutsuvaa, osallistavaa ja hauskaa. Myös avoimuutta, vuorovaikutusta, katsojalähtöisyyttä ja yleisön kunnioittamista pidettiin tärkeänä samoin kuin yleisötyön toimivuutta ja hyvää suunnittelua. Yleisötyön muodoista mainittiin jo aiemmin käsiteltyjä toimintamalleja ja tämän lisäksi esiin nousi lapsille suunnattu osallistuvuus ja hauska tekeminen, tiedotustilaisuudet, yllätykselliset tempaukset ja kielikylpy tapahtumat sekä pidemmät hankkeet, joissa yleisö saa olla osallisena teatteriesityksen tuottamisessa yhdessä ammattilaisten kanssa.

Kyselyssä selvitettiin myös sopivaa pituutta yleisötyölle ja tapahtumapaikan sijaintia. Suurimmalle osalle sillä onko yleisötyö ennen esitystä vai sen jälkeen ei ollut väliä. Teatteri koettiin mielekkäimmäksi paikaksi osallistua yleisötyöhön. Sopivana kestona pidettiin yleisesti noin 30–60 minuuttia. Vastaajia pyydettiin myös kertomaan

osallistuisivatko he laajempaan ja useampaa tapaamiskertaa vaativaan yleisötyöhön. 40 % vastaajista (103 vastaajaa) ei osannut sanoa osallistuisiko tällaiseen toimintaan, 39 % osallistuisi ja 21 % vastasi kieltävästi.

5.8 Kyselystä esiin nousseita yleisötyön kehityskohteita

Kyselyn toiveisiin liittyvistä avoimista vastauksista nousi esille myös yleisötyön puitteisiin kohdistuvia haasteita, kuten käytetyn ajan ja sen ajankohdan sekä tiedotuksen haaste. Esiin nousi ajan löytymisen ongelman ja aikataulutuksen haaste. Nyky-yhteiskunnassa monilla on kiire ja ajan järjestäminen sekä yleisötyöhön että esityksen katsomiseen saattaa olla vaikeaa, jos yleisötyö on esityksen yhteydessä aikaa kuluu kerralla paljon, jos yleisötyö on eri päivänä kuin esitys pitää ehtiä paikalle kaksi kertaa. Toisena haasteena voisi pitää yleisötyön aikataulutusta suhteessa esityskauteen. Kaikkea yleisötyötä ei pitäisi sijoittaa ensi-illan ympärille, vaan myös myöhemmin esityskauden aikana. Yleistyön toivottiin olevan helposti löydettävää. Esiin nousi myös seikka että toisinaan saattaa ajautua tietämättään esitykseen, jonka yhteydessä järjestetään yleisötyötä. Tiedotus on haaste yleisötyölle. Yleistyön tiedotus ja markkinointi olisi hyvä sitoa esityksen tiedotuksen yhteyteen, jotta kiinnostuneet osaavat ostaa lipun esitykseen, jonka yhteydessä pidetään esimerkiksi keskustelutilaisuus.

Vastauksista ilmeni myös suunnitteluun ja laatuun liittyviä haasteita. Suunnittelullisena ongelmana ilmeni seikka yleisötyön muodoista. Monet muodot on suunnattu ryhmille ja näin yksityishenkilöinä teatterissa käyville saavuttamattomissa. Osallistuvuuden mahdollisuus nousi esiin useassa vastuksessa ja myös toive projekteista, joista olisi taiteellista hyötyä nousi esiin. Yleisötyön tulee olla hyvin ja ammattitaitoisesti valmistettua, huolimattomasti toteutettu tapahtuma ei innosta osallistumaan uudestaan. Laatuun ja toimivuuteen panostaminen on myös asiakkaan huomioimista ja kunnioittamista.

6 TULOSTEN TARKASTELUA JA POHDINTAA

Yleisötyön muodot ja keinot riippuvat siitä, missä teatterissa niitä tehdään. Lisäksi se mitä kaikkea yleisötyö pitää sillään vaihtelevat eri toimijoiden välillä. Teatterit valitsevat omaan toimintaansa sopivat keinot ja kehittävät niistä omaan taloonsa sopivat muodot. Yleisesti voidaan todeta että yleisötyö jakautuu esityksiin liittyvään ja teatterin toimintaan liittyvään toimintaan. Yleisötyö voi olla teatteria esittelevää ja siihen tutustuttavaa, kuten kulissierrokset ja avoimet ovet tai kertaluontoisia projekteja kuten johonkin teatteriesitykseen kuuluva osallistava työpaja tai keskustelutilaisuus. Esitykseen liittyvä yleisötyö voi koostua yhdestä toimintamuodosta tai erilaisten menetelmien yhdistelmästä. Yleisötyöhön voi kuulua esimerkiksi ennen esitystä järjestettävä osallistava, esitykseen tutustuva työpaja ja esitykseen järjestettävä taiteilijatapaaminen.

Yleisötyö voi olla myös pidempiaikaista, useita tapaamiskertoja sisältävä kokonaisuus. Tällöin voidaan tutustua tarkemmin esimerkiksi esityksen teemaan ja tekemiseen erilaisia teatteriharjoitteita tehden, näytelmän tekstiin tutustuminen ja harjoituksia seuraten. Esimerkiksi kummiluokkatyöskentelyyn saattaa koostua edellä mainitulla tavalla. Teatterin yleisölähtöisyys saattaa olla myös kokonaisvaltaista ja ulottua jo käsikirjoituksen työstövaiheeseen. Yleisö voidaan ottaa huomioon käsikirjoitusvaiheessa, esimerkiksi haastatteleamalla näytelmän kohderyhmän henkilöitä tai työstämällä näytelmän aihetta heidän kanssaan työpajoissa.

Vaikkuttaisi siltä että yleisötyö on tullut Suomen teatterimaailmaan jäädäkseen. Yleisötyön tekemien teattereissa on kasvanut viime aikoina, niin suomen kuin ruotsinkielisellä puolella. Useat teatterit ovat palkanneet vakinaisen yleisötyöntekijän, joko osa- tai kokoaikaisen. Myös kaikki tässä tutkimuksessa mukana olleet teatterit suhtautuivat positiivisesti siihen, että yleisötyötä tullaan tekemään tulevaisuudessa. Siitä millaisia muotoja yleisötyö saa tulevaisuudessa ei voi vielä tietää, sillä maailmaa muuttuu ja teatteri ja yleisötyö sen mukana. Huomioitavaa on se, että mikäli yleisötyön määrää halutaan lisätä teattereissa tulee käyttöön saada enemmän rahoitusta ja resursseja.

Rahoitus on kulttuurialalla haaste ja samalla se on yksi yleisötyön kehityskysymys. Kuinka järjestää rahoitus siten, että voidaan tehdä yleisötyötä, josta yleisesti syntyy teatterille kuluja. Laitosteattereiden on tällä hetkellä helpompi toteuttaa yleisötyötä siinä suhteessa, että niillä mahdollisuus ohjata siihen varoja teatterilain avulla järjestyvän rahoituksen vuoksi. Useilla laitosteattereilla on tänä päivänä palkattu osa- tai kokoaikainen yleisötyöntekijä. Yleisötyön vuosibudjetilla katetaan yleensä yleisötyöntekijän palkkakulut, lisäksi rahaa on varattu materiaali- ja toimintakuluihin. Nämä varat riittävät yleisesti perustoiminnan pyörittämiseen, mutta useita projekteja varten pitää hakea erikseen avustuksia tai järjestää rahoitus jotenkin muuten. Yleisötyön toteutukseen tarvittava erillisrahoitus saattaa voi olla joko kokonaan tai osittain avustuksiin perustuvaa tai se saattaa koostua myös sponsoroinnista tai muusta yritys yhteistyösopimuksesta. Suunniteltu valtionosuuden myöntöperusteiden muutos vuonna 2015 saattaa muuttaa tilannetta tulevina vuosina. Uusissa kriteereissä otetaan huomioon myös laatu kysymykset. Ehdotuksen mukaan Vosteatereiden tulisi sitoutua tekemään yleisötyötä. (Teatteriohjaajien Liitto 2011.)

Tähän valtiosuuden kriteerimuutokseen liittyy yleisötyön osalta se riski, siitä että yleisötyötä tehdään vain sen tekemisen vuoksi. Jos jokin teatteri joutuu tahtomattaan hyväksymään yleisötyön osaksi teatterin toimintaa, se ei välttämättä halua panostaa siihen ja siten sen laatu voi käsiä. Teatterissa kävijöille suunnatun yleisötyö kyselyssä yksi henkilö toivoi hyvin valmisteltua yleisötyötä, sillä niin sanotusti vasemmalla kädellä tehty juttu ei houkuttele osallistumaan uudestaan. Hutiloidusti tai huonosti tehty yleisötyö jossakin teatterissa saattaa taas aiheuttaa lumipalloeftin ja tuoda negatiivista mainetta yleisötyölle. Riski on todennäköisesti pieni, sillä tällä hetkellä yleisötyöhön suhtaudutaan positiivisesti ja sen tekemisestä ollaan yleisti kiinnostuneita. Tähän viittaa myös Ylös-hankkeen kartoituskysely (2010), jonka mukaan esteenä sille että yleisötyötä tehtäisiin ovat taloudellisia ja resurssi kysymyksiä. Yleisötyön vierautta poistaa ja sen tunnettuutta lisää yleisötyön opintojaksot eri alojen koulutusohjelmissa. On helpompi lähteä yleisötyöprojektiin mukaan, jos jo opiskeluaikoina on tutustunut siihen mistä on kyse.

Myös vapaan kentän teattereilla on mahdollisuus hakea tukea yleisötyö toiminnalleen. Rahoittajana voi toimia kaupunki tai kunta tai säätiöt. Ainakin Helsingin kaupunki on tukenut viime vuosien aikana erillishakujen kautta teattereiden

yhteisöllistä toimintaa. Pelkkien apurahojen ja avustusten varaan ei yleisötyön tekemistä ei kannattaisi jättää. Pitäisi löytää uusia tapoja rahoittaa toimintaa. Pitkään on puhuttu sponsoroinnista ja yritysyritysteistyöstä. Voisivatko ne olla yleisötyön tulevaisuuden rahoituskeino? Mahdollisesti. Esimerkiksi, jos teatteri järjestää maksullista koulutustoimintaa, voisi osan koulutustuloista ohjata uuden yleisötyön tuottamiseen. Ehkä jokin yritys haluaisi lähteä tukemaan yleisötyötä. Yritys voisi tuoda työntekijänsä teatteriin ja tilata itselleen maksullisen pajan, jonka tuotolla järjestettäisiin esimerkiksi yleisötyötä lapsille.

Yleisötyöntekijän toimenkuva on tällä hetkellä varsin laaja ja siihen kuuluu yleensä lukuisia tuotannollisia toimia. Tulevaisuudessa voisi olla hyvä etsiä ratkaisuja, joissa yleisötyöntekijä toimii työparina tuottajan kanssa. Tällöin yleisötyöntekijä voisi keskittyä enemmän sisällöntuotantoon ja tuottaja muihin projektiin liittyviin tuotannollisiin asioihin. Yleisötyöntekijän pitäisi edelleen osallistua tuotantoon siinä mielessä, että ilman häntä ei voi tehdä projektisuunnitelmia ja aikataulusta, myös raportointiin tulisi molempien osallistua. Tuottaja voisi hoitaa muun muassa avustushakemusten teon, sopimusasiat ja luvat. Yhteistoimintaa tukisi hyvä yhdessä tehty projektin suunnittelu ja sen yhteydessä selkeä töiden jako sekä tämän jälkeen säännöllinen projektinkulun seuranta. Mikäli on kyse pienestä ryhmästä, jossa ei erikseen ole markkinoijaa, voisivat yleisötyöntekijä ja tuottaja laatia yhdessä tiedotus- ja markkinointitoimet ja sopia niiden toteuttamisesta.

Yleisötyön markkinoinnin tavat ja keinot sekä kanavat riippuvat siitä mitä halutaan markkinoida ja kenelle. Markkinointi välineiden valintaan vaikuttaa myös käytävissä olevan rahan määrä. Kulttuurialalla markkinointi varat eivät ole yleensä suuret ja tuotteen esille saaminen ja kysynnän lisääminen vaatiikin yleensä nokkeluutta ja kekseliäisyyttä sekä aikaa ja kärsivällisyyttä. Edullisia markkinoinnin välineitä ja ilmaisia markkinointi kanavia on olemassa, näitä ovat sosiaalinen media, erilaiset verkostot ja media näkyvyys. Kulttuurin markkinoija voi ottaa avukseen myös erialaisia markkinoinnin keinoja käyttävän sissimarkkinoinnin ajatukset.

Teatterit haluava yleisötyön avulla saada aikaan vuorovaikutusta yleisön kanssa. Onko yleisö kiinnostunut tarjotusta yleisötyöstä vai haluaako se osallistua tarjottuun ohjelmaan vai kävisikö se mieluummin vain teatterissa? Teatterissa kävijöille

suunnatun kyselyn tuloksista voi päätellä, että yleisötyötä ollaan kiinnostuneita. Tästä kertoo myös se, että myös sellaisia henkilöitä, joilla ei ollut kokemusta yleisötyöstä päätti vastata kyselyyn ja kertoa millaiseen yleisötyö osallistuisi tulevaisuudessa. Myös sen että noin kolmannes kyselyyn, jos saattoi vastata anonyymisti jätti yhteystietonsa, jotta voin lähettää informaatiota tutkimuksen valmistumisesta.

Yleisötyön kehitysnäkökulmana voisi nähdä myös olevan katsojille suunnatussa kyselyssä esille nousseet haasteet: käytettävän ajan ja aikataulutuksen, saatavuuden, tiedotuksen ja laadun. Kuinka siis laajentaa yleisötyön tarjontaa siten että sen saavuttavuus lisääntyy esimerkiksi työpajatoiminnan suhteen?

Nyky-yhteiskunnassa ihmisillä on usein kiire ja aikaa vähän vapaa-ajan harrastuksiin. Kyselystä ilmeni, että vaikka olisi kiinnostunut yleisötyöstä, siihen osallistumisiin esityksen lisäksi saattaa olla hankalaa. Yleisötyö olisi hyvä aikatauluttaa siten, että siihen olisi helppo osallistua esityksen lomassa tai koulutunnin aikana. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla myös että teatterit tekisivät esimerkiksi yhteistyötä jonkun läheisen päiväkodin kanssa ja järjestäisivät lapsiparkkeja ja näin vanhemmille vapaa-aikaa. Aikataullinen asia on myös yleisötyön sijoittamien esityskauden aikana. Yleisötyötä olisi hyvä tarjota tasaisesti esityskauden aikana, jolloin siihen olisi paremmat mahdollisuudet osallistua.

Sellaisille yleisötyön muodoille, joihin on helppo osallistua esityksen yhteydessä, kuten teosesittelyt olisi hyvä tehdä säännönmukaisesti toistuva tapahtuma aika, tällöin se olisi helpommin löydettävissä ja yleisötyötä kiinnostuneet henkilöt voisivat ostaa lipun juuri kyseiseen esityksen. Pitää tosin varautua siihen, että siihen että yleisö löytää nämä tapahtumat. Esityksen yhteyteen, tiettyyn esitysaikaan liittyviä tapahtumia on kokeiltu joissakin teatterissa ja yleisö alkaa pikku hiljaa löytämään tapahtuman. Tällainen jatkumon tai jaksottamisen periaatteesta voisi löytyä myös keinot sellaisten yleisötyön muotojen, jotka yleensä suunnataan ryhmille järjestämiseksi myös esitykseen yksityishenkilönä osallistuville. Työpajaan voisi päästä esityksen lipun hinnalla tai sitten esitykseen ja työpajaan voisi olla erityislippu. Joka sisältää esityksen, työpajan ja vaikka virvokkeen ennen esitystä.

Yleisötyön avulla voidaan lisätä myös teatterin saavuttavuutta. Erilaiset esteettömyysasiat kuuluvat usein yleisötyöntekijän työnkuvaan, vaikka koko teatterin tulee sitoutua niihin ja saavuttavuuden kehittämiseen. Teatterin tulisi pyrkiä huomioimaan esteettömyys asiat, kuten esteettömään kulkuun liittyvät seikat, esimerkiksi pyörätuolilla liikkussa tarvittavat liuskat ja hissit. Esityksien suhteen saavuttavuutta voidaan teatterissa edesauttaa muun muassa lukulaitteella, jossa teos on tekstitettyinä, myös selkeä ja hyvin laadittu käsiohjelma edesauttaa esityksen seuraamista. Ohjelmistoon tulisi sijoittaa esityksiä, joihin tarjotaan kuvailutulkkausta, viittomakielelle tulkkausta sekä tekstitystä. Näiden saavutettavuutta lisäävien asioiden kohdalla tulisi huomioida myös kieli. Yleisötyönpuutteissa voidaan luoda erilaisia vertaisryhmä tai tukihenkilö järjestelmiä, joiden kanssa voi lähetä helpommin teatteriin. Erityisryhmien kohdalla voidaan esitystä avata erilaisin työpajoin tai tehtävin, jolloin esitystä on helpompi seurata.

Teatterin saavutettavuutta voidaan lisätä myös ohjelmistovalinnoin. Esimerkiksi ohjelmistoon voidaan valita tehtäväsi esitys, jossa on mukana monikulttuurisuus ja sen suhteen voisi mahdollisesti toteuttaa yleisölähtöisesti ja sitä kuunnellen – tehden siitä osallisen. Mikäli lavalla olisi vielä monikulttuurien esiintyjäkaarti ja siihen tehtäisiin mielenkiintoinen esitykseen liittyvä yleisötyöpaketti, saatettaisiin saavuttaa uusia kohderyhmiä, jotka eivät muutoin välttämättä tulisi teatteriin. Tällaisien esityksen myötä saattaisi joku, joka ei ole aiemmin käynyt tai ole ollut kiinnostunut teatterista, saattaisi saada niin positiivisen kokemuksen teatterista, että lähtisi sinne uudestaan.

Yleisötyön voisi ajatella olevan teatterin kestävä kehitystä. Yleisötyön avulla voidaan luoda entistä saavutettavampi teatteri, joka on paikka jonne on kiva tulla viihtymään. Yleisötyön avulla voidaan myös luoda teatteriin hyviä rakenteita, joiden avulla voidaan lisätä saavutettavuutta ja tasa-arvoisuus teatterissa kävijöiden välillä. Luonnollisesti teatterit voivat parantaa saavutettavuutta ja esteettömyyttä esim. lukulaittein ja tulkatuin esityksin tai kuvailutulkatuin esityksin, mutta yleisötyön avulla voidaan luoda esimerkiksi vertaisryhmiä ja tukihenkilöitä, joiden kanssa on helpompi mennä teatteriin. Kuten esimerkkinä olleessa KIWA-projektissa tehtiin.

Edelleen ajatus siitä, mitä yleisötyö on hyvin laaja. Sen koostumus ja se, mitä siihen kuuluu riippuu osittain siitä kuka asiasta kertoo. Yksiselitteistä vastausta ei siis ainakaan vielä ole, mutta voisi ajatella että yleisötyön päämäärä ja tarkoitus on tuoda jotakin hyvää ja kestäväää teatterin ja sen yleisön välille. Toimintana yleisötyön voisi nähdä olevan teatterin taholta jatkuvaa, aktiivista ja suunniteltua toimintaa, jolla se pyrkii huomioimaan yleisönsä ja ottaa sen mukaan talon toimintaan muutoinkin kuin lippuja ostavana joukkona.

LÄHTEET

Aavameri, Leena & Kiiskinen, Pia 2004. Suoramarkkinoinnin keittokirja. Porvoo: WSOY.

Astor, Jouko 1997. Meistä se on teatterikasvatusta... ja että rakastaa palavasti teatteria. Teoksessa Airaksinen, Raija & Eerola, Meri (toim.) Teatterikuraattori -silta tekijän kokijan välillä. Teatterikorkeakoulun täydennyskoulutuskeskus no. 27 Helsinki: Auranen ky, 24–28.

Dalh-Tallgen, Nina 2011. Publiken i huvudrollen. Korsholm Tryckeri Ab

Hytti, Jukka 2005. Teatterituottajan opas. Helsinki: Hakapaino Oy.

Häti-Korkiala, Marjatta 1997. Kun teatterikuraattori ja sen koulutus Suomeen tuli. Teoksessa Airaksinen, Raija & Eerola, Meri (toim.) Teatterikuraattori -silta tekijän kokijan välillä. Teatterikorkeakoulun täydennyskoulutuskeskus no. 27 Helsinki: Auranen ky, 7–10.

Lampo, Marjukka 2009. Koko kansan olohuone. Kartoitus yleisötyön tarjonnasta ja tarpeesta suomalaisissa ammattiteattereissa. Tampereen yliopisto, Tutkivan teatterityön keskus 2009.

Laurio, Ulla 2010. Mitä hyötyä taidelaitoksille on yleisötyöstä. Ylös-hankkeen julkaisu. Tampere.

Maitland, Heather 2000 (päivitetty painos). A guide to audience development. Audience Development Department. London: Art Council of England

Parantainen, Jari 2005. Sissimarkkinointi. Helsinki: Talentum.

Rantala, Antti 1997. Ammattiteattereiden teatterikasvatustoiminta. Teoksessa Airaksinen, Raija & Eerola, Meri (toim.) Teatterikuraattori -silta tekijän kokijan välillä. Teatterikorkeakoulun täydennyskoulutuskeskus no. 27 Helsinki: Auranen ky, 17–19.

Rope, Timo 2005. Markkinoinnilla menestykseen, Hehkeys ja ilahdutusmarkkinointi. Hämeenlinna: Karisto Oy

Roos Sjöberg, Jeanette 2000. I gränslandet mellan scen och public. Nycklar till teater -med drama som metod, Borlänge: DPM.

Virtanen, Pertti 2010. Myy ja markkinoi oikein, Sallitut ja kielletyt markkinointi keinot. Helsinki: WSOY

Vuokko, Pirjo 2004. Nonprofit-organisaatioiden markkinointi. Porvoo: WSOY.

Yleisö ja teatteri uuteen suhteeseen, Ylös-hankkeen loppuraportti 2010

Internet lähteet:

Ylös-hankkeen esittelysivu. Viitattu 26.4.2013.

<http://www.yleisotyö.fi/index.php?page=yloes-hanke>

Suomen Teatteriohjaajien Liitto 2011. Monimuotoinen kenttä, läpinäkyvät kriteerit.

Viitattu 26.4.2013. <http://www.teme.fi/stohl/395-monimuotoinen-kentta.html>

Helsingin kaupungin Kulttuurikeskus 2013. Avustukset, kehityshankkeet. Viitattu

1.5.2013 <http://www.hel.fi/hki/Kulke/fi/Avustukset/Kehityshankkeet>

Tietosuojalaki 516 / 2004

Teattereiden esteettömyyskartoitus 2012, Suomen Teatterit ry

Haastattelut – henkilökohtainen tai sähköisesti vastattu:

Heikkinen, Sanna 2013. Yleisötyöntekijä, Kajaanin kaupunginteatteri

Helander, Maria 2013. Yleisötyöntekijä, Åbo Svenska Teatern. Webropol-linkki
10.4.2013

Huldén, Sanna 2013. Yleisötyöntekijä, DuvTeatern. 05.04.2013, Helsinki, Sanna
Pietilä.

Korhonen, Anne 2013. Teatteri-ilmaisunohjaaja, Teatteri ILMI Ö. 10.04.2013, Helsinki,
Sanna Pietilä.

Leppinen, Noona 2013. Yleisötyöntekijä, Svenska Teatern i Helsingfors. 04.04.2013,
Helsinki, Sanna Pietilä.

Linnapuoli, Aura 2013 Projektisuunnittelija, Kulttuurilla kaikille -palvelu. Webropol-linkki
10.4.2013.

Luonansuu, Anna Maria 2013. Yleisötyövastaava, Oulun kaupunginteatteri.
Webropol-linkki 10.4.2013.

Neuvonen, Mirja 2013. Yleisötyöntekijä, Helsingin Kaupunginteatteri. 05.04.2013,
Helsinki, Sanna Pietilä.

Niskanen, Antti 2013. Yleisötyöntekijä, Jyväskylän kaupunginteatteri. Webropol-linkki
10.4.2013.

Silfver, Maiju 2013. Koulutoiminnan koordinaattori, Turun kaupunginteatteri.
Webropol-linkki 10.4.2013.

Virtanen, Pirjo 2013. Yleisötyöntekijä, Suomen Kansallisteatteri 08.04.2013, Helsinki,
Sanna Pietilä.

Wikström, Jonna 2013. Yleisötyöntekijä, Q-Teatteri 08.04.2013, Helsinki, Sanna Pietilä.

Svenska Teatern 2012. Projektplan för Svenska Teaterns publikprojekt riktad till invandrare. Projektisuunnitelma. Ei julkaistu.

LIITTE 1

Yleisötyö teattereissa / Publikarbete inom teater

Tämän kyselyn tarkoituksena on kartoittaa Suomen teattereissa tehtävän yleisötyön tunnettuutta ja mitata sen laatua. Kysely on osa Humanistiseen ammattikorkeakouluun (HUMAK) tehtävää kulttuurituotannon opinnäytetyötä. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 15 minuuttia. Vastaukset kyselyyn voi antaa anonymisti.

Den här förfrågan skall kartlägga hur välkänt det publikarbete som organiseras på teatrarna i Finland är samt mäta dess kvalitet. Den här förfrågningen är en del av ett examensarbete som utförs vid Humanistiska yrkeshögskolan (HUMAK). Det tar cirka 10–15 minuter att svara på frågorna. Svaren kan ges anonymt.

1. Taustakysymykset / Bakgrundsfakta

Sukupuoli / Kön:

- Nainen / Kvinna Mies / Man

Ikä / Ålder:

- 15 – 19 vuotta / år 20 – 35 vuotta / år 36 – 45 vuotta / år 46 – 65 vuotta / år yli / över 65 – vuotta / år

Äidinkieli / Modersmål:

Asuinkaupunki / Hemort:

Käyn teatterissa / Jag går på teater:

- Noin kerran viikossa / c. en gång i veckan
 Noin kerran kuukaudessa / c. en gång i månaden
 6 - 10 kertaa vuodessa / 6 - 10 gånger per år
 1 - 5 kertaa vuodessa / 1 - 5 gånger per år
 Olen käynyt teatterissa 2 - 5 kertaa / Jag har varit 2 - 5 gånger på teater
 Olen käynyt teatterissa kerran. / Jag har varit en gång på teater
 En käynyt teatterissa koskaan. / Jag har aldrig varit på teater

2. Oletko kuullut termin yleisötyö? / Har du hört termen publikarbete?

Yleisötyön tavoitteena on syventää teatterin ja yleisön välistä suhdetta eri menetelmin. Yleisötyö koostuu erilaisista toimintatavoista ja menetelmistä, joiden avulla voidaan lisätä esityksen kokemuksellisuutta ja avata sen teemaa ja maailmaa sekä kertoa teattereiden toiminnasta.

Yleisötyötä voivat olla esimerkiksi esityksestä kertovat, osallistavat työpajat, erilaiset teemalliset luennot tai teosesittelyt sekä teatterin toimintaan tutustuttavat avoimet harjoitukset tai avoimien ovien päivä -tapahtuma ja kulissikierrros.

Syftet med publikarbetet är att fördjupa relationen mellan teater och publik. I publikarbete använder man sig av olika metoder och tekniker med vilka man kan vidga deltagande i föreställningen och ge mer information om föreställningens tema och värld. Man kan också bredare tala om teaterverksamheten i allmänhet. Publikarbetet kan innehålla olika workshops där man berättar om föreställningen, olika tematiserade föreläsningar eller pjäspresentationer samt öppna repetitioner som ger kunskap om teatervärlden eller öppna dörrar -evenemang och rundturer bakom kulisserna.

Kyllä / Ja

En / Nej

3. Oletko osallistunut teattereiden järjestämään yleisötyöhön? / Har du deltagit i publikarbete på någon teater?

Kyllä, vastaa seuraavaksi kysymykseen numero 4. / Ja, svara därefter på frågan nummer 4.

En, vastaa seuraavaksi kysymykseen 6. / Nej, svara därefter på frågan nummer 6.

4. Osallistuin yleisötyöhön viimeksi / Jag deltog senast i publikarbetet:

ryhmän kanssa / med en grupp

yksityishenkilönä / som privat person

4 A) Osallistuin yleisötyöhön viimeksi ryhmän kanssa / Jag deltog senast i publikarbetet med en grupp

Milloin / När:

Minkä teatterin yleisötyöhön / Vilken teater organiserade publikarbetet:

Mihin / Hur:

Kulissikierrros / Rundtur bakom kulisserna

Teosesittely / Pjäspresentation

Keskustelutilaisuus / Diskussionsmöte

Avoimet harjoitukset, avoimet ovet / Öppen repetition, Öppna dörrar

Taiteilijatapaaminen / Artistmöte

Työpaja / Workshop

Opintomateriaalin tekeminen / Framställning av studiematerialet

Muuhun, mihin / Annat, vad:

Mistä kuulit yleisötyöstä? / Hur fick du veta om

publikarbetet?

- Koulusta / i skolan
 - Työpaikalta / på jobbet
 - Harrastuksesta / på hobbyn
 - Ystävältä / av en vän
 - Teatterista / på teatern
 - Muualta, mistä / på något annat sätt, hur
-

Yleisötyö järjestettiin / Publikarbetet pågick:

- Teatterilla / på teatern
 - Koulussa / i skolan
 - Työpaikalla / på jobbet
 - Muualla, missä / någon annanstans, var
-

4 B) Osallistuin yleisötyöhön viimeksi yksityishenkilönä / avoimeen yleisöyötahtumaan.

/ Jag deltog senast i publikarbetet som privat person / i en öppen publikarbetsverksamhet

Milloin / När

Missä / Var

Mihin / Hur:

- Kulissikierros / Rundtur bakom kulisserna
 - Teosesittely / Pjäspresentation
 - Keskustelutilaisuus / Diskussionsmöte
 - Avoimet harjoitukset, avoimet ovet / Öppen repetition, Öppna dörrar
 - Taiteilijatapaaminen / Artistmöte
 - Työpaja / Workshop
 - Opintomateriaalin tekeminen / Framställning av studiematerialet
 - Muuhun, mihin / Annat, vad:
-

Mistä kuulit yleisötyöstä? / Hur fick du veta om publikarbetet?

esitystä täydentävää. /
Publikarbetet var fungerande
och kompletterade
föreläsningen.

Yleisötyössä käytetty
materiaali oli hyvin
suunniteltua ja valmistettua. /
Materialet som används i
publikarbetet är planerat och
framställt väl.

Yleisöyöntekijä oli
ammattitaitoinen ja
perehtynyt asiaan. /
Publikarbetaren var
sakkunnig och insatt i ämnet.

Yleisötyö edesauttoi
ymmärtämään esitystä
paremmin. / Det var lättare
att förstå föreläsningen med
hjälp av publikarbetet.

Yleisötyötapahtumaan
osallistuminen oli
positiivinen kokemus. / Att
delta i publikarbetet var en
positiv upplevelse.

6. Osallistuisitko teattereiden järjestämään yleisötyöhön tulevaisuudessa?

Jos, niin mihin näistä? Voit valita useamman.

/ Skulle du delta i teatrarnas publikarbete i framtiden? Välj bland alternativen.

Du kan välja flera alternativ.

- Kulissikierros / Rundtur bakom kulisserna
- Teosesittely / Pjäspresentation
- Keskustelutilaisuus / Diskussionsmöte
- Avoimet harjoitukset, avoimet ovet / Öppen repetition, öppna dörrar
- Taiteilijatapaaminen / Artistmöte
- Työpaja / Workshop
- Opintomateriaalin tekeminen / Framställning av studiematerialet

Muuhun, mihin / Annat, vad:

En osallistuisi, miksi et / Nej, varför inte:

7. Osallistuisin yleisötyöhön mieluummin / Jag skulle helst vilja delta i publikarbetet:

- Ennen esitystä / Före föreställningen
- Esityksen jälkeen / Efter föreställningen
- Ei väliä / Spelar ingen roll

8. Yleisötyöhön olisi mielekkäintä osallistua / Det skulle vara mest meningsfullt att delta i publikarbetet:

- teatterilla / på teatern
- koulussa / i skolan
- työpaikalla / på jobbet
- muualla, missä / någon annanstans, var:

paikalla ei ole väliä / spelar ingen roll

9. Sopiva kesto yleisötyölle/ Lagom längd för publikarbetsverksamheten:
Ennen esitystä on / Före föreställningen

Esityksen jälkeen on / Efter föreställningen

Kulissikerroksen tai muun ei esitykseen liittyvän tapahtuma, kesto / Rundturen bakom kulisserna eller en annan tillställning som har att göra med föreställningen kunde ta, hur länge

10. Osallistuisitko laajempaa ja useampaa tapaamiskertaan vaativaan yleisötyöprojektiin?
/ Skulle du vilja delta i en längre verksamhet eller ett publikarbetsprojekt som kräver flera möten?

- Kyllä / Ja
- En / Nej
- En osaa sanoa / Vet ej

11. Olisiko yleisötyöstä apua vieraskielisen esityksen seuraamisessa ja ymmärtämisessä?
/ Kan publikarbetet hjälpa en att följa med och förstå en föreställning på ett främmande språk?

Kyllä, millä tavoin / Ja, på vilket sätt

Ei, miksi ei / Nej, varför inte

12. Lähtisitkö katsomaan vieraskielistä teatteriesitystä, jos siihen olisi mahdollisuus tutustua yleisötyön avulla ennen teatteriin menoa?
/ Skulle du vilja se en teaterföreställning på ett främmande språk om man kunde bekanta sig med föreställningen med hjälp av publikarbetet före föreställningen?

- Kyllä / Ja
 En / Nej
 En osaa sanoa / Vet ej

13. Pitäisikö yleisötyön olla maksutonta? / Borde publikarbetet vara gratis?

- Kyllä / Ja
 Ei / Nej
 En osaa sanoa / Vet ej

14. Osallistuisitko maksulliseen yleisötyötapahtumaan? / Skulle du delta i en avgiftsbelagd publikarbetsverksamhet?

- Kyllä / Ja
 En / Nej

15. Millaisesta yleisötyöstä olisit valmis maksamaan? / Hurdant publikarbete skulle du vara villig att betala för?

16. Millaista odotat yleisötyön olevan? / Hurdana förväntningar har du på publikarbetet?

17. Millaista yleisötyötä toivot teattereiden järjestävän? / Hurdant publikarbete vill du att teatern skulle organisera?

Kiitos ajastasi ja vastauksistasi. / Tack för ditt svar och din tid.

Voit jättää yhteystietosi, mikäli haluat myöhemmin informaatiota kyselyn tuloksista. Opinnäytetyö tallennetaan Ammattikorkeakoulujen julkaisuarkiston Theseus-tietokantaan (<http://www.theseus.fi>).

/ Du kan lämna dina kontaktuppgifter om du vill ha information om undersökningens resultat. Examensarbeten sparas på Yrkehögskolornas publikationsarkiv Theseus (<http://www.theseus.fi>).

Nimi ja sähköposti / Namn och E-postadress

1. Taustakysymykset / Bakgrundsfakta

Sukupuoli / Kön:

Nainen / Kvinna Mies / Man

Ikä / Ålder:

15 – 19 vuotta / år 20 – 35 vuotta / år 36 – 45 vuotta / år 46 – 65 vuotta / år yli / över 65 – vuotta / år

Äidinkieli / Modersmål:

Asuinkaupunki / Hemort:

Käyn teatterissa / Jag går på teater:

- Noin kerran viikossa / c. en gång i veckan
- Noin kerran kuukaudessa / c. en gång i månaden
- 6 - 10 kertaa vuodessa / 6 - 10 gånger per år
- 1 - 5 kertaa vuodessa / 1 - 5 gånger per år
- Olen käynyt teatterissa 2 - 5 kertaa / Jag har varit 2 - 5 gånger på teater

- Olen käynyt teatterissa kerran. / Jag har varit en gång på teater
- En käy teatterissa koskaan. / Jag har aldrig varit på teater

2. Oletko kuullut termin yleisötyö? / Har du hört termen publikarbete?

Yleisötyön tavoitteena on syventää teatterin ja yleisön välistä suhdetta eri menetelmin. Yleisötyö koostuu erilaisista toimintatavoista ja menetelmistä, joiden avulla voidaan lisätä esityksen kokemuksellisuutta ja avata sen teemaa ja maailmaa sekä kertoa teattereiden toiminnasta. Yleisötyötä voivat olla esimerkiksi esityksestä kertovat, osallistavat työpajat, erilaiset teemalliset luennot tai teosesittelyt sekä teatterin toimintaan tutustuttavat avoimet harjoitukset tai avoimien ovien päivä -tapahtuma ja kulissikierros.

Syftet med publikarbetet är att fördjupa relationen mellan teater och publik. I publikarbete använder man sig av olika metoder och tekniker med vilka man kan vidga deltagande i föreställningen och ge mer information om föreställningens tema och värld. Man kan också bredare tala om teaterverksamheten i allmänhet. Publikarbetet kan innehålla olika workshops där man berättar om föreställningen, olika tematiserade föreläsningar eller pjäspresentationer samt öppna repetitioner som ger kunskap om teatervärlden eller öppna dörrar -evenemang och rundturer bakom kulisserna.

- Kyllä / Ja
- En / Nej

3. Oletko osallistunut teattereiden järjestämään yleisötyöhön? / Har du deltagit i publikarbete på någon teater?

- Kyllä, vastaa seuraavaksi kysymykseen numero 4. / Ja, svara därefter på frågan nummer 4.
- En, vastaa seuraavaksi kysymykseen 6. / Nej, svara därefter på frågan nummer 6.

4. Osallistuin yleisötyöhön viimeksi / Jag deltog senast i publikarbetet:

- ryhmän kanssa / med en grupp
- yksityishenkilönä / som privat person

4 A) Osallistuin yleisötyöhön viimeksi ryhmän kanssa / Jag deltog senast i publikarbetet med en grupp

Milloin / När:

Minkä teatterin yleisötyöhön / Vilken teater organiserade publikarbetet:

Mihin / Hur:

- Kulissikierros / Rundtur bakom kulisserna
- Teosesittely / Pjäspresentation
- Keskustelutilaisuus / Diskussionsmöte
- Avoimet harjoitukset, avoimet ovet / Öppen repetition, Öppna dörrar
- Taiteilijatapaaminen / Artistmöte

- Työpaja / Workshop
 - Opintomateriaalin tekeminen / Framställning av studiematerialet
 - Muuhun, mihin / Annat, vad:
-

Mistä kuultit yleisötyöstä? / Hur fick du veta om publikarbetet?

- Koulusta / i skolan
 - Työpaikalta / på jobbet
 - Harrastuksesta / på hobbyn
 - Ystävältä / av en vän
 - Teatterista / på teatern
 - Muualta, mistä / på något annat sätt, hur
-

Yleisötyö järjestettiin / Publikarbetet pågick:

- Teatterilla / på teatern
 - Koulussa / i skolan
 - Työpaikalla / på jobbet
 - Muualla, missä / någon annanstans, var
-

4 B) Osallistuin yleisötyöhön viimeksi yksityishenkilönä / avoimeen yleisöyötahtumaan.

/ Jag deltog senast i publikarbetet som privat person / i en öppen publikarbetsverksamhet

Milloin / När

Missä / Var

Mihin / Hur:

- Kulissikierros / Rundtur bakom kulisserna
- Teosesittely / Pjäspresentation
- Keskustelutilaisuus / Diskussionsmöte
- Avoimet harjoitukset, avoimet ovet / Öppen repetition, Öppna dörrar
- Taiteilijatapaaminen / Artistmöte
- Työpaja / Workshop

- Opintomateriaalin tekeminen / Framställning av studiematerialet
- Muuhun, mihin / Annat, vad:

Mistä kuulit yleisötyöstä? / Hur fick du veta om publikarbetet?

- Koulusta / i skolan
- Työpaikalta / på jobbet
- Harrastuksesta / på hobbyn
- Ystävältä / av en vän
- Teatterista / på teatern
- Muualta, mistä / på något annat sätt, hur

Yleisötyö järjestettiin / Publikarbetet pågick:

- Teatterilla / på teatern
- Koulussa / i skolan
- Työpaikalla / på jobbet
- Muualla, missä / någon annanstans, var

4 C) Mikäli olet osallistunut yleisötyöhön teattereissa useasti, kerro tapahtumista. Minkälainen tapahtuma oli, milloin ja missä se järjestettiin? Kenen kanssa osallistuit? Mistä kuulit yleisötyöstä?

Om du har varit med i flera tillställningar, berätta om de gånger du deltagit. Berätta hurdant evenemanget var, när och var det ordnades. Med vem deltog du? Hur fick du veta om publikarbetet?

5. Yleisötyön laatu / Kvalitet på publikarbetet

Valitse mielestäsi kuvaavin vaihtoehto. / Välj det svarsalternativ som enligt din åsikt passar bäst.

Täysin eri mieltä / helt av annan åsikt	melko eri mieltä / delvis av annan	ei samaa eikä eri mieltä / varken av samma eller	melko samaa mieltä / delvis av samma	täysin samaa mieltä / helt av samma	en osaa sanoa / vet ej
---	------------------------------------	--	--------------------------------------	-------------------------------------	------------------------

	åsi	kt	annan	åsi	kt	åsi	kt
Yleisötyö toi lisäarvoa esitykselle. / Publikarbetet gav mervärde till föreställningen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yleisötyö oli toimivaa ja esitystä täydentävää. / Publikarbetet var fungerande och kompletterade föreställningen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yleisötyössä käytetty materiaali oli hyvin suunniteltua ja valmistettua. / Materialet som används i publikarbetet är planerat och framställt väl.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yleisötyöntekijä oli ammattitaitoinen ja perehtynyt asiaan. / Publikarbetaren var sakkunnig och insatt i ämnet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yleisötyö edesauttoi ymmärtämään esitystä paremmin. / Det var lättare att förstå föreställningen med hjälp av publikarbetet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yleisötyötapahtumaan osallistuminen oli positiivinen kokemus. / Att delta i publikarbetet var en positiv upplevelse.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Osallistuisitko teattereiden järjestämään yleisötyöhön tulevaisuudessa?

Jos, niin mihin näistä? Voit valita useamman.

/ Skulle du delta i teatrarnas publikarbete i framtiden? Välj bland alternativen.

Du kan välja flera alternativ.

- Kulissikierros / Rundtur bakom kulisserna
- Teosesittely / Pjäspresentation
- Keskustelutilaisuus / Diskussionsmöte
- Avoimet harjoitukset, avoimet ovet / Öppen repetition, öppna dörrar
- Taiteilijatapaaminen / Artistmöte
- Työpaja / Workshop
- Opintomateriaalin tekeminen / Framställning av studiematerialet
- Muuhun, mihin / Annat, vad:

En osallistuisi, miksi et / Nej, varför inte:

7. Osallistuisin yleisötyöhön mieluummin / Jag skulle helst vilja delta i publikarbetet:

- Ennen esitystä / Före föreställningen
- Esityksen jälkeen / Efter föreställningen
- Ei väliä / Spelar ingen roll

8. Yleisötyöhön olisi mielekkäintä osallistua / Det skulle vara mest meningsfullt att delta i publikarbetet:

- teatterilla / på teatern
- koulussa / i skolan
- työpaikalla / på jobbet
- muualla, missä / någon annanstans, var:

-
- paikalla ei ole väliä / spelar ingen roll

9. Sopiva kesto yleisötyölle/ Lagom längd för publikarbetsverksamheten:
Ennen esitystä on / Före föreställningen

Esityksen jälkeen on / Efter föreställningen

Kulissikerroksen tai muun ei esitykseen liittyvän tapahtuma, kesto / Rundturen bakom kulisserna eller en annan tillställning som har att göra med föreställningen kunde ta, hur länge

10. Osallistuisitko laajempaa ja useampaa tapaamiskertaan vaativaan yleisötyöprojektiin?
/ Skulle du vilja delta i en längre verksamhet eller ett publikarbetsprojekt som kräver flera möten?

- Kyllä / Ja
- En / Nej
- En osaa sanoa / Vet ej

11. Olisiko yleisötyöstä apua vieraskielisen esityksen seuraamisessa ja ymmärtämisessä?
/ Kan publikarbetet hjälpa en att följa med och förstå en föreställning på ett

främmande språk?

Kyllä, millä tavoin / Ja, på vilket sätt

Ei, miksi ei / Nej, varför inte

12. Lähtisitkö katsomaan vieraskielistä teatteriesitystä, jos siihen olisi mahdollisuus tutustua yleisötyön avulla ennen teatteriin menoa? / Skulle du vilja se en teaterföreställning på ett främmande språk om man kunde bekanta sig med föreställningen med hjälp av publikarbetet före föreställningen?

- Kyllä / Ja
 En / Nej
 En osaa sanoa / Vet ej

13. Pitäisikö yleisötyön olla maksutonta? / Borde publikarbetet vara gratis?

- Kyllä / Ja
 Ei / Nej
 En osaa sanoa / Vet ej

14. Osallistuisitko maksulliseen yleisötyötapautumaan? / Skulle du delta i en avgiftsbelagd publikarbetsverksamhet?

- Kyllä / Ja
 En / Nej

15. Millaisesta yleisötyöstä olisit valmis maksamaan? / Hurdant publikarbete skulle du vara villig att betala för?

16. Millaista odotat yleisötyön olevan? / Hurdana förväntningar har du på publikarbetet?

17. Millaista yleisötyötä toivot teattereiden järjestävän? / Hurdant publikarbete vill du att teatern skulle organisera?

Kiitos ajastasi ja vastauksistasi. / Tack för ditt svar och din tid.

Voit jättää yhteystietosi, mikäli haluat myöhemmin informaatiota kyselyn tuloksista. Opinnäytetyö tallennetaan Ammattikorkeakoulujen julkaisuarkiston Theseus-tietokantaan (<http://www.theseus.fi>).

/ Du kan lämna dina kontaktuppgifter om du vill ha information om undersökningens resultat. Examensarbeten sparas på Yrkehögskolornas publikationsarkiv Theseus (<http://www.theseus.fi>).

Nimi ja sähköposti / Namn och E-postadress

LIITE 2.

Haastattelurunko teatterin yleisötyöstä, Kevät 2013

1. Taustakysymykset

Teatteri

Paikkakunta

Kohderyhmä

Yleisötyötä tehtiin teatterissamme ensi kerran:

2. Yleisötyön resurssit teatterissanne

Kuinka monta henkilöä yleisötyön parissa työskentelee (yleisötyöntekijä, markkinointi ym.)

Onko teillä vakituinen yleisötyöntekijä vai palkkaatteko yleisötyöntekijät projektikohtaisesti?

Mitä yleisötyöntekijän työnkuvaan kuuluu teatterissanne?

Missä yleisötyöprojektit järjestetään (teatterilla, kouluissa ym.)

Miten yleisötyö ja sen toimintamallit on vastaanotettu teatterissanne?

Miten yleisötyötä rahoitetaan? (pääpiirteittäin: avustukset, yritysyhteistyö, ym.)

3. Yleisötyö teatterinne toiminnassa

Miksi teatterinne tekee yleisötyötä?

Onko yleisötyö olennainen osa toimintaanne? Miten yleisötyö näkyy toiminnassanne?

Mitä yleisötyöllä halutaan saavuttaa?

Millaista yleisötyötä olette järjestäneet? Kuinka usein /monta kertaa?

Kulissikierrros

Teosesittely

Keskustelutilaisuus

Avoimet harjoitukset / avoimet ovet

Taiteilijatapaaminen

Työpaja

Opintomateriaalin tekeminen

Muuta, mitä:

Painottuuko yleisötyö joko ryhmiin tai yksittäisiin kävijöihin?

Oletteko tehneet yleisötyöprojekteja, jotka on suunnattu erityisesti jollekin kohderyhmille?

Aiotteko tehdä yleisötyötä tulevaisuudessa?

Kuinka yleisötyötä pitäisi kehittää teatterissanne?

4. Yleisötyö ja asiakkaat

Ovatko teatterissakävijät olleet kiinnostuneita yleisötyöstä ja löytäneet tarjolla olleet tapahtumat?

Oletteko saaneet palautetta tekemästänne yleisötyöstä? Millasista palaute on ollut?

Onko yleisötyö maksutonta asiakkaille?

Miten ja kenelle yleisötyötä markkinoidaan? Onko yleisötyö esityksen markkinointikeino?

5. Yleisötyöstä yleensä

Miten ymmärrät ja näet yleisötyön? Mistä se koostuu?

Mitkä ovat yleisötyön mahdollisuudet?

Mitkä ovat yleisötyön vaikeudet ja sudenkuopat?

Miten lähdet työstämään uutta yleisötyöprojektia?

Mikä on parasta työstäsi?